

EKONOMİ İKİNCİ ÇEYREKTE DARALDI

Prof. Dr. Tayfun Özkaya: "COVID-19 TARIMDA CİDDİ
BİR SEFERBERLİĞİN GEREKLİ OLDUĞUNU BİZE
DUYURDU"

VİZYON BİLGİ TEKNOLOJİLERİ

E-FATURA ve E-DEFTER

çözümlerini sunar

SAP, ORACLE, AXAPTA

EM Yönetim ve Danışmanlık
İşbirliği ile geliştirilmiştir.

i-GATE

efatura@vbt.com.tr

0-216-5776921

- Gelir İdaresi Başkanlığı sistemleri ile entegre çalışır.
- SAP, Oracle ve Microsoft'un ERP çözümleri ile entegre çalışır.
- Gelir İdaresi Başkanlığı tarafından yayınlanan tebliğler, Vergi Usul Kanunu ve Türk Ticaret Kanunu hükümleri ile uyumludur.

MEVZUAT:2011 YILI CİROLARI BELİRLENEN SINIRLARI AŞAN MÜKELLEFLERİN MUTLAK SURETLE - Elektronik fatura uygulamasına; 2013 takvim yılı (1/9/2013 tarihi itibariyle Gelir İdaresi Başkanlığı'na başvurulması gerekmektedir.)- Elektronik defter uygulamasına; ise 2014 takvim yılı (Elektronik defter yazılımlarını kendi geliştiren mükelleflerin 1/9/2014 tarihi itibariyle elektronik defter test süreçlerini başarı ile tamamlamış olmaları gerekmektedir.)

GvH
BİLİŞİM
Axapta Çözüm Ortağı

Çözüm Ortaklığı talepleriniz için irtibat:
Ferhan SAYIN

vbt.com.tr

"Güvenli teknik çözümler"

Endüstriyel tesislere ait ısı santralleri ve mekanik uygulamaları, tesis kurma, planlama, proje yapım etüd ve fizibilite konularında faaliyet gösteren **PETEK İNŞAAT**, 25 yıllık tecrübesi, uzman kadrosu ile teknolojik gelişmeleri yakından takip ederek çalışmalarını sürdürecektir.

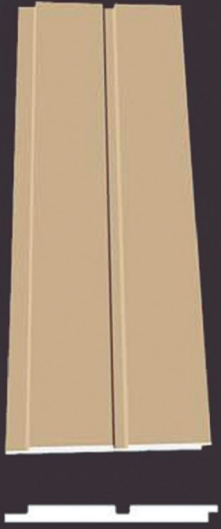

Demirciler Sitesi 9. Cadde No: 63 Zeytinburnu - İSTANBUL
Tel: +90 212 547 08 77 (pbx) Faks: +90 212 558 73 57
www.peteklimited.com.tr

PETEK İNŞAAT

SD 110
50 x 4 x 200 cm

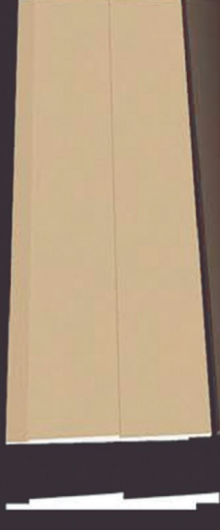
SD 130
50 x 4 x 200 cm

SD 150
50 x 4 x 200 cm

SD 120
50 x 4 x 200 cm

SD 140
50 x 4 x 200 cm

SD 160
50 x 4 x 200 cm

DIŞ CEPHE KAPLAMALARI

Yapılarınızın en iyi, en güvenilir dostu:
Sırf moda diye, dış etkenler dayanıksız ve pahalı kaplamalar, binanızın genel dokusu ile bir bütünlük sağlamıyor ise paranızı sakoğa atmıő olursunuz.

Peki nedir bu incelikler...
Ulaő Polistren'in dış cephe kaplama malzemeleri binalarınıza görsel mükemmeliğe ve dış etkenlere en dayanıklı malzeme olmasının yanısıra benzer ürünlere göre daha ekonomiktir.

**EKONOMİ İKİNCİ
ÇEYREKTE DARALDI**

Yıl: 21 Sayı: 124 EYLÜL 2020

E-dergimiz ayda bir yayımlanmaktadır.

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞ ADAMLARI
DERNEĞİ ADINA SAHİBİ:
Cengiz AYDIN

Genel Yayın Yönetmeni

Şenol ÇARIK

Görsel Yönetmen

Burak BIÇAK

Bildiren Yönetim Yeri:

USIAD Genel Merkez:

Gürsel Mah. 28 Nisan Caddesi

Evim İş Merkezi No: 19 D: 36 Kağıthane-İstanbul

Tel: (0212) 217 36 48

Faks: (0212) 217 36 50

e-posta: iletisim@usiad.net

[bilgi@usiad.net](mailto: bilgi@usiad.net)

www.usiad.net

Danışma Kurulu: (Alfabetik Sırayla)

Doç. Dr. Barış Doster

Prof. Dr. Emin Gürses

Prof. Dr. Eren Omay

Prof. Dr. Erol Manisalı

Prof. Dr. Gülten Kazgan

Murteza Çelikel

Şefik Soyuyüce

Prof. Dr. Şükrü Sina Gürel

Prof. Dr. İ. Reşat Özkan

Dr. Necip Hablemitoğlu

Cevdet İnci

Onursal Başkan

Kemal Özden

Mete Akyol

Kazım Arslan

EmİN NedİM GÜLKAÇ

USIAD Denizli Şube:

Saltak Cad. No: 29 K: 6

Tel-Faks: (0258) 264 27 28

USIAD İzmir Girişim Kurulu:

5709 Sk. No: 37 Karabağlar

Tel ve Faks: (0232) 253 1008

E-posta: tbayir@as-el.com.tr

Dergimize gönderilecek yazılar e-posta ile iki sayfayı geçmeyecek şekilde gönderilmelidir. Yazılardan yazarlar, reklamlardan firmalar sorumludur. Kaynak gösterilerek alıntı yapılabilir.

8

**İKİNCİ ÇEYREK BÜYÜME RAKAMLARI
AÇIKLANDI**

11

MAKALE

**Dr. Mahfi EĞİLMEZ
TÜRKİYE İÇİN YAPISAL
REFORMLAR EL KİTABI**

15

MAKALE

**İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ
KURULUŞUNU AÇIKLADI**

18

SÖYLEŞİ

**Tarım Ekonomisti Prof. Dr.
Tayfun ÖZKAYA: "COVID-19
TARIMDA CİDDİ BİR
SEFERBERLİĞİN GEREKLİ
OLDUĞUNU BİZE DUYURDU"**

24

HABER

**EBSO Başkanı Ender
YORGANCILAR:
"PANDEMİ TÜRK SANAYİSİ İÇİN
BİR FIRSAT MI? TEHDİT Mİ?"**

26

HABER

**HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDEKİ
HIZLI TOPARLANMA İHRACATTA
LİDERLİĞİ GETİRDİ**

34

HABER

EKONOMİDEN KISA KISA...

9

İKİNCİ ÇEYREK BÜYÜMESİ VE SONRASI

Kendi malını kullan

Kendi ülkeni zengin et

Biz ithal mallar kullandıkça, bize mal satan ülkenin üretimi, kalitesi, verimi ve kârı artıyor; kendi üretimimiz ise düşüyor. Onlar, bizim paralarımızla kendi insanlarına daha iyi sağlık ve eğitim hizmeti, daha bakımlı kentler, daha konforlu bir yaşam sağlıyor. Bizim ülkemizde üretimin ve kazancın azalması ise, yaşam koşullarımızın her gün daha da kötüye gitmesi demektir.

USİAD

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

Sivas Kongresi

Ya İstiklal, Ya Ölüm

4 EYLÜL SIVAS KONGRESİ

*Burada bir milletin
kuruluşunu hazırlayan
bunlardır verildi...*

İKİNCİ ÇEYREK BÜYÜME RAKAMLARI AÇIKLANDI

Türkiye ekonomisi yeni tip koronavirüs salgını ve kısıtlama tedbirlerinin etkisiyle yılın ikinci çeyreğinde yüzde 9,9 küçüldü.

Türkiye ekonomisi yılın ikinci çeyreğinde yüzde 9,9 daraldı. AA Finans'ın gerçekleştirdiği ankete katılan ekonomistler, GSYH'nin 2. çeyrekte yüzde 11 daralmasını bekliyordu.

GSYH 2020 yılı ikinci çeyrek ilk tahmini; zincirlenmiş hacim endeksi olarak, bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 9,9 azaldı. **SANAYİ SEKTÖRÜ 2020 YILI İKİNCİ ÇEYREĞİNDE YÜZDE 16,5 AZALDI**

Türkiye ekonomisi yeni tip koronavirüs salgını ve kısıtlama tedbirlerinin etkisiyle yılın ikinci çeyreğinde yüzde 9,9 küçüldü. GSYH'yi oluşturan faaliyetler incelendiğinde; 2020 yılı ikinci çeyreğinde bir önceki yıla göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak; tarım yüzde 4, bilgi ve iletişim faaliyetleri yüzde 11, finans ve sigorta faaliyetleri yüzde 27,8, gayrimenkul faaliyetleri yüzde 1,7 arttı. Sanayi yüzde 16,5, inşaat sektörü yüzde 2,7, hizmetler yüzde 25, mesleki, idari ve destek hizmet faaliyetleri yüzde 16,5, kamu yönetimi, eğitim, insan sağlığı ve sosyal hizmet faaliyetleri yüzde 2,4 ve diğer hizmet faaliyetleri yüzde 18 azaldı. Mevsim ve takvim etkilerinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, bir önceki çeyreğe göre yüzde 11 azaldı. Takvim etkisinden arındırılmış GSYH zincirlenmiş hacim endeksi, 2020 yılı ikinci

çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 10 azaldı. **GSYH 2020 YILININ İKİNCİ ÇEYREĞİN DE CARİ FİYATLARLA 1 TRİLYON 41 MİLYAR 643 MİLYON TL OLDU**

Üretim yöntemiyle GSYH tahmini, 2020 yılının ikinci çeyreğinde cari fiyatlarla bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 1,3 artarak 1 trilyon 041 milyar 643 milyon TL oldu. GSYH'nin ikinci çeyrek değeri cari fiyatlarla ABD doları bazında 153 milyar 180 milyon olarak gerçekleşti.

Devletin nihai tüketim harcamaları, 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 0,8 azaldı. Yerleşik hanehalklarının tüketim harcamaları yüzde 8,6, gayrisafi sabit sermaye oluşumu yüzde 6,1 azaldı.

MAL VE HİZMET İTHALATI 2020 YILI İKİNCİ ÇEYREĞİNDE YÜZDE 6,3, İHRACATI İSE YÜZDE 35,3 AZALDI

Mal ve hizmet ithalatı, 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki

yılın aynı çeyreğine göre zincirlenmiş hacim endeksi olarak yüzde 6,3, ihracatı ise yüzde 35,3 azaldı.

İŞGÜCÜ ÖDEMELERİ 2020 YILI İKİNCİ ÇEYREĞİNDE YÜZDE 0,5 ARTTI

İşgücü ödemeleri, 2020 yılının ikinci çeyreğinde bir önceki yılın aynı çeyreğine göre yüzde 0,5 artarken net işletme artığı/karma gelir yüzde 2,4 azaldı.

İŞGÜCÜ ÖDEMELERİNİN GAYRİSAFİ KATMA DEĞER İÇERİSİNDEKİ PAYI YÜZDE 36,8

İşgücü ödemelerinin cari fiyatlarla Gayrisafi Katma Değer içerisindeki payı geçen yılın ikinci çeyreğinde yüzde 36,7 iken bu oran 2020 yılında yüzde 36,8 oldu. Net işletme artığı/karma gelirin payı ise yüzde 45,0'dan yüzde 43,9'a düştü.

ÇETİN ÜNSALAN İKİNCİ ÇEYREK BÜYÜMESİ VE SONRASI

Türkiye ekonomisi ikinci çeyrekte yüzde 9,9 daraldı. Esasen yaşananları göz önüne aldığımızda, pandemi süreci ve dünya çapında duran ekonomiyi düşündüğümüzde, ikinci çeyreği iyi atlattığımızı bile söyleyebilirim.

Fakat, ben bunu ekonomi yönetimi gibi, dünyaya oranla bir kıyaslama içerisinde yapmıyorum. Çünkü bunun gerçekçi bir yaklaşım olduğunu düşünmüyorum. Bizim birilerinden daha kötü olmamız, bizi iyi yapmaz.

Ayrıca bu denli dünya ekonomisine göbekten entegre edilmiş, hatta bağımlı denebilecek bir ekonomi adına da bizim için iyi bir haber olduğunu düşünmüyorum. Peki ben hangi kriterle görece bir 'iyi atlattık' yorumunu yapıyorum.

İlk çeyrekteki yüzde 4,5'lik büyümeyi esas alırsak ikinci çeyrekte gelen yıllık yüzde 9,9'luk küçülme, yılın yarısını yüzde 2,7 daralma ile tamamladığımız anlamına gelir. Dikkatinizi çekerim bir önceki çeyreğe göre yüzde 11'lik daralmayı bir kenarda tutuyorum. Yılın geri kalanında artı büyümeler yakalayabilirsek eksi büyümeden de görece olarak kurtulabiliriz.

Bu düz mantıkta ve matematik esas alındığında yapılacak yorum. Elbette tüm bunlarda ekonomi yönetiminin zorlansam da, rakamlarla da oynamadığını varsayıyorum. Gelelim işin aslına...

İlk çeyrekte elde edilen büyümeye baktığımızda ağırlıklı olarak vatandaşın ve kamunun

tüketiminden kaynaklandığını görüyoruz. İkisinin 4,5 rakamındaki ağırlığı 4 puan seviyesini buluyor. Bunun geliri ciddi anlamda hasar gören vatandaş nezdinde yılın ikinci yarısında sürdürülebilirliği pek mümkün gözüküyor.

Nitekim ikinci çeyrekte de sadece acil ihtiyaçlara yönelik harcama yapıldığını biliyoruz. Sonrasını konuşacaksak hem reel sektörün, hem vatandaşın gelir kurgusunun, hem de kamu harcamaları nedeniyle devletin ciddi anlamda sorunlu hale geldiğini bilmemiz şart.

Zaten ilk çeyrekte de büyümeye katkı yapan ve yüzde 3 ağırlıkla öne çıkan tüketicinin borçlanarak bunu gerçekleştirdiği açık. Patlayan ve 720 milyar TL'ye ulaşan tüketici borcundan bu durum gözüküyor. 2019 yılının sonunda bu rakamın 584 milyar TL olduğunu ve rekor olarak nitelendirildiğini de hatırlatırım.

Sonradan oluşan borcun da ağırlıklı olarak kamu bankalarından oluşturulması da bilmeceyi daha da içinden çıkılmaz hale sokuyor. Yani yılın ikinci yarısına ilişkin vatandaş tüketimi çok daha umut vermiyor. 26 milyonu aşan icra dosyasıyla bu cephe sorunlu.

O zaman ya daralmanın boyutunu büyüteceğiz ya da kamu harcamalarını arttıracak. Yılın yarısına geldiğimizde bütçe açığının yılın tamamında hedeflenen oranı yakalaması ise bu alanı da sorunlu hale getiriyor.

Tüm bunlara ilave olarak dış ticaret açığı artmaya devam ediyor. Yılın 7 ayında açık yüzde 55,6 oranında arttı. Bu durum da sanayinin çarklarının hareketlenmesinin sadece ekonomiye aşındırma yarattığını bize anlatıyor. Turizm gelirleri zaten evlere şenlik... Şimdi tüm bunları alt alta koyduğumuzda 2020 senesinin aynı

koşullar devam etse bile tatlı geçmeyeceği gözleniyor. Buna olası iflasları, konkordatoları, işsizliği, döviz riskini, finansman açmazı ve jeopolitik riskleri de eklemiyorum.

Peki Bakan Albayrak, hangi kriterlerle pandemiyi izlerini silerek 2021 yılına girmeyi düşünüyor? Elbette temenni olarak katılım ama gerçekçi olmak lazım. Çünkü, üzerinde oynanan rakamlar sadece iç kamuoyunda belli bir kesimi ikna ediyor.

Şüphesiz Bakan'ın ümit vermek gibi bir görevi olabilir. Lakin sanki bundan daha fazlası lazım. Zira iktisadi sorunlarımız pandemiden kaynaklanmıyor. Pandemi süreci sadece hasar üzerinde ekstra baskı yapıyor.

1918-1920 yılındaki İspanyol gribini ve sonrasında dünyanın 1929 krizine doğru sürüklenen savaş da dahil fotoğrafını hatırlayın. Temelleri, Cumhuriyet kurulmadan önce 1920'lerdeki ekonomik alt yapının, gerçekler doğrultusunda ve gerçekçi üretim anlayışla nasıl sonuç verdiğini biliyoruz.

İstiklâl Savaşı'ndan çıkan genç Cumhuriyet, Osmanlı'nın borçlarını öderken 1924-1929 döneminde yüzde 10,8 ortalamayla dönemin sonunda 6 kat büyümeyi başarıyor. Sadece arada bir net küçülme var ki, o da ekonomideki vergilendirme noktasında tercih değiştirmeden kaynaklı bilinçli bir hareket.

Üstelik 1929'a kadarki süreç ekonomiden eğitime altyapının temellerinin atıldığı dönemler. Asıl semeresinin de 1930'dan sonraki yıllarda elde edildiğini biliyoruz. Bir tarafta 1938'de cari fazla veren,

uçığından tüfeğine her şeyi üreten, dört bir yanı fabrika dolu ve tarlasından bereket fıskıran bir ülke.

Dünyanın siyaseten de iktisaden de 100 yıl önceki koşullara döndüğünü düşünürseniz yapılacak işlerin formülünü uzaklarda aramaya gerek yok. Şüphesiz bir şeyler yapmaya niyet varsa. Yoksa sadece konuşarak, israf ederek, rakamlarla oynayarak ve günü geçiştirerek ekonomiyi

düzeltilmediğiniz gibi, sadece hasarı ağırlaştırırsınız.

Velhasıl kelam ekonominin sonrasını mı yönetmek istiyorsunuz? Gaz vermektен ve konuşmaktan vazgeçip, planlı ekonomiye geçerek akıl ve bilimi esas alın.

(cetinunsalan@yahoo.com)

DR. MAHFI EĞİLMEZ

TÜRKİYE İÇİN YAPISAL REFORMLAR EL KİTABI

GSYH'deki Paylar (%)	1923	2019	Değişim
Tarım Sektörü	37,3	6,4	-83
Sanayi Sektörü (İnşaat dahil)	12,2	27,2	123
Hizmetler Sektörü	46,2	56,5	22
Ürün Üzerindeki Vergiler eksi Sübvansiyonlar	4,3	9,9	130

YAPISAL DEĞİŞİM VE YAPISAL REFORM

Yapısal reform deyimine farklı anlamlar veriliyor. Her şeyden önce yapısal reform bir yapısal değişimi, dönüşümü içeren bir kavram. O nedenle bu iki kavramı ele alarak başlayalım.

Yapısal değişim; bir ekonomide tarımdan sanayiye ve oradan da hizmetler sektörüne geçişi ifade eden ve genellikle kendiliğinden ortaya çıkan bir olgu. Toplumlar geliştikçe, kalkınma ilerledikçe tarımsal üretim ekonomideki ağırlığını kaybediyor ve onun yerine üretimin ağırlığı sanayiye ve hizmetlere kayıyor. Türkiye'de 1923-2019 arasında yaşanan yapısal değişimi (bazıları yapısal dönüşüm diye adlandırıyor) aşağıdaki tablo özetliyor.

(Kaynak: TÜİK: İstatistik Göstergeler 1923-2013 ve TÜİK Dönemsel GSYH Bültenleri.)

Tablodan görüleceği gibi tarım sektörü yıllar içinde GSYH (bir başka deyişle toplam üretim)

içindeki ağırlığını kaybetmiş ve GSYH'ye katkısı hızla azalmıştır. Buna karşılık sanayi sektörü ve hizmetler sektörünün katkılarında ciddi artışlar ortaya çıkmıştır. İşte bu dönüşüm yapısal değişimi ifade ediyor.

Yapısal reform; bir sistemin daha verimli çalışabilmesi ve şoklara karşı daha dayanıklı hale getirilebilmesi için o sistemin yeniden yapılandırılması olarak tanımlanabilir. Diyelim ki bir ülkede vergi sistemi ağırlıklı olarak dolaylı vergilere dayanıyor olsun. Dolaylı vergiler kişiye göre farklılaştırılmadığı için zengin de fakir de aynı vergi yüküyle karşılaşır. Örneğin bir içeceğin KDV oranı yüzde 18 ise bu oran bu içeceği satın alan en zengin kişi için de en fakir kişi için de aynıdır. Dolayısıyla bu vergi gelir dağılımını düzeltici yönde değil tam tersine gelir dağılımını bozucu yönde etki yaratır. Oysa gelir vergisi, gelir tutarı arttıkça yükselen tarifeye sahiptir (müterakki tarife.) Bu durumda yüksek gelirliden fazla düşük gelirliden az alınmak suretiyle gelir dağılımını düzeltici

etki yaratır. Bu durumda bu ülkede gelir dağılımını düzeltmek amacıyla yapılacak ilk şey dolaysız ve dolaylı vergiler arasındaki ağırlık farkını dolaysız vergiler yönünde değiştirmekle başlar. Bur-ada bir yapı değişikliği yapıldığı için bu düzenleme yapısal reformun örneği olarak gösterilebilir.

Yapısal reformlar, farklı bir biçimde de tanımlanabilir. Bir ekonominin, içinde yaşadığı ekonomik sisteme, çevreye ve çerçeveye uyumlu hale getirilerek o sistem içinde daha uyumlu çalışmasının sağlanması için atılması gereken adımlara yapısal reformlar diyebiliriz. Atılması gereken adımlar yalnız ekonomik konularla sınırlı değildir. Ekonomiyi yakından ilgilendiren ve etkileyen siyasal sistem, yargı sistemi, eğitim sistemi hep birer yapısal reform alanıdır. Demokratik, kapitalist ve dışa açık bir sistem içinde yer alan bir ekonominin bu sistemin koşullarına ve çerçevesine uyması gerekir.

Yapısal reform deyimini ilk kullananlardan ya da belki daha doğru ifadeyle tanıtılardan birisi IMF'dir. IMF, kendisinden finansal destek isteyen ya da danışmanlık alan gelişmekte olan ülkelere sürekli olarak yapısal reform önerisinde bulundu ve birlikte bir program uygulamaları halinde de bu reformları o programın koşulları haline getirdi. Örneğin Türkiye'de uygulanan son IMF programının yapısal reform koşullarından birisi bankacılık reformuydu. Ve Türkiye bu reformu uyguladı. Pek çok ülkede sosyal güvenlik sisteminin düzeltilmesi, ücretlerin sınırlandırılması gibi konuları yapısal reform olarak önerdi. O nedenle de yapısal reform deyimini geniş kitlelerce sevilmeyen bir ifade haline geldi.

Benim yapısal reform deyiminden anladığım ve bu deyimini kullanarak anlatmak istediğim şey farklı. Ve bana göre doğrusu da bu. Ben yapısal reform dendiğinde yalnızca ekonomi alanında atılması gereken adımları değil, aynı zamanda hukukun üstünlüğünün, düşünce ve ifade özgürlüğünün, bilimsel bir eğitim sisteminin yaşama geçirilmesi için atılması gereken adımları anlıyorum. Oysa bunlar IMF'nin ajandasında yer almaz. Bunda IMF'nin kabahati yok. Çünkü, onun misyonunda ülkelere bu tür siyasal ve sosyal konularda öneri getirmek gibi bir tanımlama bulunmuyor. O nedenle IMF ile aynı kavramı kullansak da benim yapısal reformlardan anladığım çerçeve oldukça farklıdır.

Türkiye'nin İhtiyacı Olan Yapısal Reformların En Önemlileri

Türkiye'nin ihtiyacı olan yapısal reformlar üç ana başlıkta toplanabilir: Siyasal reformlar, sosyal reformlar, ekonomik reformlar. Bunlardan en önemli gördüklerimi

alt başlıklar halinde açıklayayım.

SİYASAL REFORMLAR

1. Anayasa değişikliği: Türkiye'nin siyasal alanda yapması gereken yapısal reformlar anayasa değişikliği ile başlayarak demokrasiyi, özgürlüğü, düşünce özgürlüğünü, hoşgörüyü, kişi haklarının korunmasını, kadın erkek eşitliğini en üst düzeye çıkaracak ve kısıtlamaları savaş hali gibi çok zorunlu hallerle sınırlı tutacak düzenlemeleri getirmek gerekiyor. Anayasa, yasama, yürütme ve yargı arasındaki güçler ayrımını tam olarak ve kesinlikle geri dönüşmez biçimde vurgulamalı, erklerden birinin ötekine üstünlüğünü önleyecek bir yapıda olmalıdır.

2. Seçim sisteminin ve siyasal partiler sisteminin düzenlenmesi: Yurttaşların kullandığı oyların yok sayılmaması için seçim sisteminde baraj uygulamasının kaldırılması şart görünüyor. Siyasal partiler kanununda paralel değişiklikler yapılması, milletvekilliğinin (en fazla iki kez seçilmek gibi) süre sınırlandırılmasına tabi tutulması, lider egemenliğini ve milletvekili dokunulmazlıklarını kaldıracak düzenlemelerin yapılması gibi birçok konu bu çerçevede sayılabilir.

SOSYAL REFORMLAR:

1. Hukukun üstünlüğü: Hâkim ve Savcıların siyasal iktidar dışında kendi mesleki sınırları çerçevesinde kendileri tarafından seçilen bir Hakimler ve Savcılar Kurulu tarafından atanmaları, terfileri sağlanabilirse bu alandaki tartışmalar önemli ölçüde sonlanır. Hukukun devletin en üst kademesinden vatandaşa kadar herkese eşit şekilde uygulanması sağlanamazsa, adalet tarafsız olmazsa öteki yapısal reformlar yürütülemez.

2. Eğitim sisteminin bilimsel temele oturtulması: Bugünkü eğitim sisteminin köklü olarak değiştirilmesi ve eğitimde tümüyle bilimin egemen kılınması tek çıkış yolu olarak görünüyor. Türkiye ne yazık ki bu alanda 30-40 yıl öncesine göre çok daha geriye gitmiş bulunuyor. Eğitim sisteminde 30-40 yıl önceki sisteme geri dönsek ve o sistemi günün koşullarına göre revize etsek, o sisteme sorgulayıcılık, analitik düşünmeye yöneltme gibi unsurlar ekleyebilirsek bu alanda yapısal reform yapmış sayılabiliriz.

EKONOMİK REFORMLAR:

1. Kamu harcamalarında israfın son verilmesi: Kamu kesiminde israfın yüksek olduğu hemen her alanda açık ve net olarak görülüyor. Uçaklar, lüks arabalar, lüks binalar, gereksiz harcamalardan vazgeçilmelidir. Bu harcamalardan çok büyük tasarruflar sağlanamayacak olsa bile bunlar halkın gözünde sembolik etkiler yaratan harcamalardır. O nedenle bunların sınırlandırılması reformlar için başlangıç adımı olabilir. Tasarruf itibar getirir.

2. Büyümenin ithalâta bağımlı yapıdan kurtarılması ve cari açığın düşürülmesi: Türkiye, 2000'lere kadar bütçe açığını, 2000'ler sonrasında ise cari açığı itici güç olarak kullanmış ve bu itici güçle büyümüştür. Yani açık vermeden büyüyemeyen bir ekonomi görünümündedir. Bu görünümünden kurtulmak yani açık vermeden büyüyebilmek için iki yol var: İç tasarrufları artırmak veya üretimin ithalâta dayalı yapısını yerli girdilere yönlendirmek. Her ikisi de zaman alıcı ve biraz can acıtıcı önlemleri gerektirse de tıpkı deprem önlemi gibi mutlaka yapılması gereken şeylerdir. Eğer bu iki önlem alınıp da yapısal reform yapılamıyorsa o zaman tek çare büyüme hızını potansiyel büyüme düzeyi olan yüzde 5'lere düşürmektir. Demek ki bu alanda yapısal reform yapamamanın maliyeti daha yavaş büyümek olacaktır. Bunun maliyeti ise işsizliğin düşürülememesinden başlayan birçok başka sorun olarak karşımıza çıkacaktır. Bu konuda iki

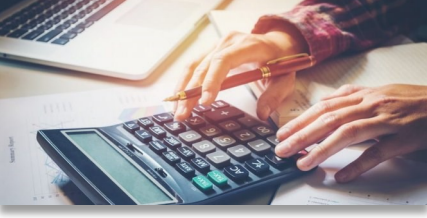
önlem söz konusudur. İlki kısa vadede kanamayı durdurmak için ithalatı pahalı hale getirecek kur artışı, ikincisi de faiz artışıdır. Bunlar yapısal reform değildir. Çünkü yapısal reform kalıcı düzeltme sağlayacak önlemlerle yapılır, oysa kurun yükselmesi yoluyla ihracatın artması ve ithalatın düşmesi sonucunda ortaya çıkacak cari açık düşüşü geçici düzeltme sağlar. Yani yapıdaki eksikliği, yanlışları kalıcı olarak düzeltmez. Bu eksikleri düzeltmek için ithal mallarından içeride de üretilmesi mümkün

olanları teşvik ederek dışarıya ödenecek döviz azaltmak yoluna gidilmesi gerekir. O nedenle ben bu alanda 'kısmi ve geçici ithal ikamesi' yaklaşımını ortaya atmıştım. Bu yaklaşımı ithal mallarından burada da aynı fiyata üretilebilecek olanları geçici süreyle teşvik ederek maliyetini düşürmek şeklinde özetleyebilirim. Bunu yapabilmek için öncelikle sanayi ürünlerinin envanterini çıkararak maliyet, vergi, satış fiyatını sıralamak, sonra bunları dünya fiyatlarıyla kıyaslamak ve hangilerinde teşvik yapılacağını belirlemek gerekir. Bu yolla cari açığı düşürmek mümkün olabilir. Buradaki kritik nokta fiyat olarak rekabet edemeyeceğimiz ürünleri burada üretmeye kalkışarak kaynak tahsisinin bozulmasına yol açmamaktır.

3. Bütçe gelirlerinin konjonktürel etkilerden mümkün olduğunca arındırılması: Bu konuda atılması gereken ilk adım vergi sisteminin KDV ve ÖTV gibi dolaylı vergilere dayalı olmaktan çıkarılmasıdır. Vergi

sisteminin, gelişmiş ülkelerde olduğu gibi dolaylı vergilerle gelir ve kurumlar vergisi gibi dolaysız vergiler arasında dengeli ağırlıkları içeren bir yapıya dönüştürülmesi gereklidir. Bu değişiklik öncelikle adil bir vergilemenin yerleştirilebilmesi için gereklidir. Çünkü dolaylı vergiler düşük gelirliden oransal olarak daha yüksek vergi alınmasına yol açar. Bu dönüşüm ayrıca ithalât artışına bağımlı vergi geliri artışlarından uzaklaşmamızı sağlayacağı için de önemlidir. Bugünkü durumda ithalat (dolayısıyla cari açık) arttıkça vergi gelirleri de artmakta, dolayısıyla bütçe açığı azalmaktadır. Bu ikili arasındaki ters ilişkiyi mümkün olabildiğince kırmak gerekir. Bu reformun bir başka yararı da kayıt dışılığı önlemesinde ve GSYH hesaplarının gerçeği göstermesinde görülecektir.

4. Sosyal güvenlik ve sağlık reformu: Bu konu yalnızca Türkiye'nin değil birçok ülkenin sorunudur. Türkiye, birkaç kez iflas aşamasına gelmiş olan sosyal güvenlik sistemini genellikle primleri artırarak ve emeklilik yaşlarını yükselterek reforme etmiş ve sistemi yaşatmaya devam etmiştir. Bugün de bu alanda alınması gereken önlemler bulunuyor. Önümüzdeki dönemde sosyal güvenliğin sorun yaratmaması için bu alanda sürekli olarak maliyet dengelerini izlemek gerekiyor. Bu aşamada bundan daha önemlisi sağlık reformudur. Son yıllarda Türkiye bu alanda önemli gelişmeler sağlamış ve vatandaşlarının sağlık hizmetlerine ulaşmasını kolaylaştırmıştır. Ne var ki her düzenleme gibi burada da sınırlar iyi belirlenemediği zaman maliyetler yüksek oluyor. İngiltere, 1980'lere girerken genel sağlık sigortası (national health service) yüzünden batmanın eşiğine gelmişti. Bizim de bu konuyu yeniden ele alıp maliyete dayalı bir sistemi hayata geçirmemiz gerekiyor. Aksi takdirde bir süre sonra bütçe bu yükü taşıyamayacak hale gelebilir.

5. Enerji faturasının azaltılması için gerekli tasarruf önlemlerinin alınması: Enerjimizi dışarıdan ithal ettiğimiz için cari açığa olumsuz katkı yapan bu ithalât kalemini azaltıcı önlemleri almamız gerekiyor. Bu konuda yapılabilecek işler ötekilere göre daha sınırlı görünüyor. Petrol ve doğal gazımızın olmaması ya da ticari boyuta taşınacak düzeyde bulunmaması alternatif enerji üretimi kaynaklarına yoğunlaşmamızı gerektiriyor. Bu alanda güneş ve rüzgâr enerjisi, biyoenerji alanlarında yoğunlaşmanın yanı sıra nükleer enerjiyi de planlarımızın içinde tutmamız ve bu yolda adımlar atmamız gerekli görünüyor. Cari açığımızın çok önemli bir bölümünü enerji faturası tuttuğu için bu alanda yapılabilecek küçük düzeltmelerin bile katkısı olacağını düşünüyorum.

6. Tarım sektörü reformu: Türkiye, son 20 yılda 'tarımsal açıdan kendine yeten ekonomi' niteliğini tamamen yitirmiş durumda. Tarım alanlarımızın yok olmasına ve hayvancılığımızın yitirilmesine yol açan nedenleri ortaya koyan bir sektörel çalışma yapılmalı ve buna göre ülkenin tarımsal açıdan yeniden kendine yeterli hale gelebilmesi için gereken her türlü önlem, maliyeti ne olursa olsun alınmalıdır.

7. Diğer sektörel reformlar: Bu noktada bankacılık reformundan reel sektöre yönelik reformlara kadar bir dizi düzenleme yapılması gerekiyor. Türkiye, 2001 krizinden sonra bankacılık sektörünü ister istemez reforme etti. Son 40 yılda yaptığımız en önemli yapısal reform budur. Onu da kendi isteği-

imizle değil, kriz sonucunda zorunlu olarak yaptık. Reel sektörün de ciddi anlamda bir yapısal dönüşüme sokulması gerekiyor. Bu çerçevede son dönemde Türk Ticaret Kanunu ile atılmaya başlanan adımlar ne yazık ki daha işin başındayken buda-narak birçok açıdan işlevsiz hale getirildi. Bunların yeniden ele alınması gerekiyor. Özel sektör kuruluşlarının çoğunun ticari defterleri, belgeleri, mali tabloları gerçeği yansıtmaktan uzak bulunuyor. Bu alanda bankacılıkta yapılabilecek sıkı düzenlemelerin hayata geçirilmesi zorunlu görünüyor.

8. Kurumsal reformlar: Bu alanda atılacak ilk adım Merkez Bankası ve diğer bağımsız kurumların gerçek anlamda bağımsız hale getirilmesi için yasalarında gerekli güçlendirici düzenlemelerin yapılması gerekiyor. Bunlara ek olarak bazı kamu kurumlarına da bağımsızlık verilmesinin zorunlu olduğunu düşünüyorum. Bugün en çok tartışılan konulardan birisi TÜİK tarafından yayınlanan istatistiklerdir. Halkın başta işsizlik ve enflasyon verileri olmak üzere TÜİK tarafından yayınlanan verilere güveni yoktur. O nedenle TÜİK'e net bir biçimde bağımsız bir statü tanınması itibar iadesi anlamında yararlı olacaktır. Vergi Müfettişlerine de bağımsız bir statü verilmesi çok önemlidir. Vergi incelemelerinin ve bunlara dayanarak salınan ek vergi ve cezaların objektif olduğuna halkın inandırılması için bu adımın da gerekli olduğu kanısındayım.

9. Şeffaflık ve Açıklık: Türkiye'nin ciddi sorunlarından birisi sorunların tam olarak teşhis edilmesini önleyen açıklık eksikliğidir. Kamu kesiminin bütün hesapları, gelirleri, harcamaları, kararları, uygulama sonuçları mutlaka açıklanmalı ve bağımsız

organlarca denetlenmelidir. Aksi takdirde sorunun ne olduğu ve nereden kaynaklandığı tam olarak görülemediği için doğru çözümler de geliştirilememektedir.

DEĞERLENDİRME

Yukarıda değindiğim gibi yapısal reformların en önemlileri olarak düşündüklerime değindim. Bunlara eklenebilecek birçok konu var. Örneğin özelleştirme bunlardan birisidir. Üstelik özelleştirme, gelir sağlayıcı bir reform olduğu için başlangıçta gelir kaybettirici olacak olan yapısal reformlar için destek sağlayabilecek bir adımdır. Bu gelirleri, geçici ve kısmi ithal ikamesi gibi öteki yapısal reformların yaratacağı gelir kayıplarının telafisinde kullanmak mümkündür. O nedenle özelleştirme gibi geçici gelir artışı sağlayacak reformları diğerlerini yapacak zamanlara denk getirmek önemlidir. Türkiye son on yılda özelleştirmelerden 60 milyar doların üzerinde gelir sağladığı halde bu saydığım yapısal reformların hiçbirini yapmamış, yalnızca düşük gelirli-ere uygun fiyatla konut sağlama yolunda TOKİ kanalıyla bazı adımlar atmıştır. Türkiye, son on yılda konjonktüre dayalı geçici önlemleri yapısal reformlara tercih etmiştir. Örneğin faizleri düşürmek ekonominin canlanmasına yol açmış ama işin temelindeki sorun çözülemediği için faizler yeniden artmış ve ekonomik büyümeyi frenlemeye başlamıştır. Kredilerin artması büyümeyi canlandırmış ama dışa bağımlılıktan kurtulamayan ekonomi, bu büyüme artışıyla cari açığını artırarak risklerini, yükseltmiştir.

Bu kadar yıl sonra hala en temel yapısal reformları tartışıyor olmamız inanılması zor bir durumdur.

İSO İKİNCİ 500 BÜYÜK SANAYİ KURULUŞUNU AÇIKLADI

“İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu-2019” araştırması-

katılımını zorlaştırdığı bir yıl olan 2019 yılındaki bu artış, 2017'deki yüzde 30,9 ve 2018'deki yüzde 27,8'lik artışlarla kıyaslandığında, üretimden satışlardaki büyüme performansının yavaşladığına işaret etti. Söz konusu bu oran aynı zamanda son üç yılın en düşük artışı olarak dikkat çekti. İSO İkinci 500 arasındaki 463 şirket, üretim-

milyon TL bandında üretimden satış yapabilen şirketlerin girebildiği İSO İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu araştırmasında bu bant 2019 sıralamasında 482,1 milyon ile 201,2 milyon TL arasında oluştu. İSO İkinci 500'ün bu yılki listesine 104 yeni sanayi kuruluşu girdi. Bunlardan 43 tanesi İSO 500'den İSO İkinci 500'e düşen şirketlerden oluştu. Listeye geçen seneki İSO 1000 dışından giren yeni firma sayısı ise 61 oldu. 2018 yılının İSO İkinci 500 listesinden İSO 500'e çıkan firma sayısı ise 35 olarak gerçekleşti.

Bahçıvan: “KOBİ'lerimiz İhracat, Teknoloji ve Ar-Ge'de Umut Veriyor”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçıvan, şu değerlendirmelerde bulundu: “İSO İkinci 500 çalışmamız, en az İSO 500 çalışmamız kadar değerlidir. Bu çalışmamızın değeri ekonomimizde taşıdıkları ağırlığın yanı sıra üretimin ve kalkınmanın da geleceğini temsil eden KOBİ'lerin durumunu yansıttığından ileri geliyor. İkinci 500 araştırmamızın kapsadığı yıl olan 2019, KOBİ'lerimiz için birçok açıdan zor bir yıldır. Sanayi-cilerimiz, bir yandan dünyada yükselen gümrük duvarlarının ve küresel ekonomideki yavaşlamanın etkilerini hissederken, yurtdışında da 2018'de yaşanan finansal şokların yaralarını sarmaya çalıştı. Hatırlanacağı gibi yılın ilk yarısında uygulanan ekonomik dengelenmeye yönelik sıkı para politikalarının etkileriyle iç talep zayıf seyretti.

nın sonuçları açıklandı. 2019 yılında İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 14,2 oranında artarak 137,5 milyar TL'den 157 milyar TL'ye yükseldi.

İstanbul Sanayi Odası (İSO), sanayi kuruluşlarının 2019 yılı verileri üzerinden yaptığı “İSO Türkiye'nin İkinci 500 Büyük Sanayi Kuruluşu- 2019” araştırmasının sonuçlarını açıkladı. 2019 yılında İSO İkinci 500'ün üretimden satışları yüzde 14,2 oranında artarak 137,5 milyar TL'den 157 milyar TL'ye yükseldi.

463 Şirket, Üretimlerinin Önemli Bir Kısımını Dış Pazarlara da Yapıyor

Dünya ticaretinde korumacılık ve yavaşlamanın, KOBİ'lerin küresel değer ve tedarik zincirlerine

erinin önemli bir kısmını dış pazarlara da yapıyor. Dolayısıyla üretimden satışların artış hızındaki bu düşüşte, iç pazar kadar dış pazar taleplerindeki bozulma da etkili oldu.

İSO İkinci 500'ün Bu Yılkı Listesine 104 Yeni Sanayi Kuruluşu Girdi

Sanayi kuruluşlarının 2019 yılı verileri üzerinden yapılan sıralamada, İSO İkinci 500'ün ilk üç sırası ise şöyle oluştu:

Üretimden satışlar büyüklüğüne göre İSO İkinci 500'ün birincisi, 482 milyon 130 bin lira ile “Panasonic Life Solutions” oldu.

482 milyon 54 bin liralık satışlarıyla “Kervan Gıda” ikinciliği alırken, 481 milyon 440 lira ile de AKA Otomotiv üçüncü sırada yer aldı. 2018 yılında 413,7 milyon ile 177,8

Satışlarda belli bir ivme kaybı yaşandı. Bu nedenle İSO İkinci 500 şirketlerinin üretimden satışlarını yüzde 14,2, istihdamını da yüzde 4,1 oranında artırmalarını bir başarı olarak görmeliyiz. 2019 yılında dünya ekonomisinde görülen yavaşlama, Türkiye'deki KOBİ'leri de doğrudan ve dolaylı olarak olumsuz etkilemiştir. Türk KOBİ'leri, büyük şirketlere kıyasla bu yavaşlamadan daha çok etkilense de İSO İkinci 500'de yer alan şirketlerin ihracatını yüzde 9,4 oranında artırması dikkat çekicidir. Bu performansı, İSO İkinci 500 firmalarının iç talepteki durağanlığı dış pazarlara yönelerek telafi etme konusundaki esnekliğini göstermesi bakımından değerli bulunduğumu ifade etmek istiyorum. Araştırmamızda öne çıkan sonuçlardan bir diğeri, firmalarımızın finansal riskleri yönetme ve karlılığı sürdürme konusundaki başarılı performansı. 2019'da faaliyet karlılığındaki düşüşe rağmen, finansman giderleri ve kambiyo net zararında belirgin bir düşüş ve vergi öncesi dönem karlılığında iyileşme söz konusu. Ayrıca firmalarımızın bu dönemde ek borçlanmadan kaçınarak mali borçlarını yüzde 1,7 azalttığını ve öz kaynakları destekleyerek borç/aktif oranını yüzde 60'ın altına düşürebildiğini görüyoruz. Bu gelişmeler, 2018 türbülansının ardından reel sektörde çok daha gözle görülür hale gelen bilanço riskinin hafifletilmesi açısından oldukça değerli.”

“Finansman ile İlgili Sıkıntılar, İSO 500'deki Gibi, İSO İkinci 500'ü Oluşturan Şirketlerimiz için de Geçerliliğini Korumaktadır”

İSO İkinci 500 araştırmamızın bu yıl bizim için değerli ve umut verici bir başka verisi ise teknoloji yoğunluğuna göre katma değer dağılımında orta-yüksek ve yüksek teknolojilerin payının yüzde 23,7'den yüzde 26,4'e yükselmiş olmasıdır' diyen İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, şöyle devam etti. “Yine gerek Ar-Ge yapan şirket sayısındaki yükseliş gerekse Ar-Ge harcamalarındaki artış gibi göstergeler KOBİ'lerimizin inovasyon ve teknolojik dönüşüm

iştaının arttığını işaret ediyor. Yine de bu konuda daha alınması gereken çok yol olduğunu buradan özellikle vurgulamak istiyorum. Diğer yandan finansman ile ilgili sıkıntılar, İSO 500'deki gibi, İSO İkinci 500'ü oluşturan şirketlerimiz için de geçerliliğini korumaktadır. İSO İkinci 500'de finansman giderlerinin faaliyet karına oranı, 2019 yılında yüzde 52,6'dan yüzde 47,5'e inmiş görünse de finansman giderlerinin bu şirketlerimizde de karlılığı önemli ölçüde sınırladığını söylememiz gerekiyor.”

“Her Şeye Karşın Sanayicimizin 2019'un Zorlu Koşullarında Göstermiş Olduğu Performans Takdire Şayandır”

İstanbul Sanayi Odası (İSO) Yönetim Kurulu Başkanı Erdal Bahçivan, açıklamasını şu sözlerle tamamladı: “Her şeye karşın İSO İkinci 500 verilerinde de görüyoruz ki, sanayinin ve sanayicimizin 2019 yılının zorlu koşullarında göstermiş olduğu performans takdire şayandır. Sanayicilerimiz bugünkü Covid-19 pandemi koşullarında görüldüğü gibi bir yıl önce de zorluklara rağmen ekonomideki en temel işlevi olan üretmeyi sürdürüp, aş ve iş yaratmayı başararak

Türkiye'nin ve Türkiye ekonomisinin yanında olma sorumluluğunu güçlü bir şekilde göstermiştir. Bu ruh ve azimle çalışan ve değerli şirket bilgilerini bizimle paylaşarak ekonomik kamuoyu açısından son derece değerli bir veri seti olan bu araştırmamızın ortaya çıkmasını sağlayan tüm sanayi kuruluşlarımıza buradan bir kez daha teşekkür etmek istiyorum.”

2019 YILI SANAYİ VE HİZMET İSTATİSTİKLERİ YAYIMLANDI

Türkiye’de geçen yıl faal girişimlerin yüzde 43,9’u hizmet, yüzde 36,2’si ticaret sektöründe yer aldı. Hizmet sektörü toplam istihdamın yüzde 38,9’unu oluştururken sanayi sektörünün istihdamdaki payı yüzde 28,1 olarak gerçekleşti.

GİRİŞİMLERİN YÜZDE 43,9’U HİZMET, YÜZDE 36,2’Sİ DE TİCARET SEKTÖRÜNDE

Türkiye İstatistik Kurumu, 2019 yılına ilişkin sanayi ve hizmet istatistiklerini açıkladı. Geçici sonuçlara göre, 2019’da faal olan girişimlerin yüzde 43,9’u hizmet, yüzde 36,2’si de ticaret sektöründe faaliyet gösterdi. İstihdamda ise hizmet sektörü toplam istihdamın yüzde 38,9’unu oluştururken sanayi sektörünün istihdamdaki payı yüzde 28,1 oldu. Ticaret sektörü ciroda yüzde 43,8’lik pay ile ilk sırada yer aldı. Girişimlerin en fazla faaliyet gösterdiği ve istihdamı en yüksek olan hizmet sektörünün ciro payı yüzde 16,2 iken sanayi sektörünün ciro payı yüzde 33,3 olarak kaydedildi.

ÜRETİM DEĞERLERİ NE KADAR OLDU?

Geçen yıl üretim değeri imalatta 2 trilyon 365 milyar 543 milyon 881 bin 413 lira, ticaretle 611 milyar 961 milyon 684 bin 905 lira, inşaatta 553 milyar 198 milyon 413 bin 192 lira, ulaştırma ve depolamada 452 milyar 446 milyon 562 bin 688 lira, elektrik, gaz, buhar ve iklimlendirme üretimi ve dağıtımında 350 milyar 964 milyon 185 bin 644 lira olarak hesaplandı.

CİRO PAYLARI NE KADAR OLDU?

2019’da ciro payının yüzde 35,5’ini 250 ve üstü büyüklük grubu, yüzde 25’ini 1-9 büyüklük grubu, yüzde 19,8’ini 10-49 büyüklük grubu ve yüzde 19,7’sini 50-249 büyüklük grubu oluşturdu. İstihdamda ise ciro payının yüzde 37,6’sı 1-9 büyüklük grubu, yüzde 26,3’ü 250 ve üzeri büyüklük grubu, yüzde 19,5’i 10-49 büyüklük grubu ve yüzde 16,6’sı 50-249 büyüklük grubunda kayıtlara geçti. İmalat sanayisindeki girişimlerin yüzde 56,9’u düşük teknoloji faaliyetlerinde yer aldı. Söz konusu faaliyetle-

erde yer alan bu girişimler, istihdamın yüzde 52’sini, cironun yüzde 38,5’ini oluşturdu.

AKTİF GİRİŞİMCİ SAYISI 3,2 MİLYON

Geçen yıl aktif girişim sayısı 3 milyon 228 bin 421 olarak gerçekleşti.

Geçici sonuçlara göre, 2019’da ciro 8 trilyon 940 milyar 593 milyon 564 bin 475 lira, üretim değeri 5 trilyon 305 milyar 520 milyon 846 bin 520 lira, faktör maliyetiyle katma değer 1 trilyon 385 milyar 881 milyon 44 bin 710 lira olurken, mal ve hizmetlerin toplam satın alışı 7 trilyon 848 milyar 823 milyon 359 bin 37 lira olarak hesaplandı. İstihdam ise 15 milyon 656 bin 571 kişi oldu.

TARIM EKONOMİSTİ PROF. DR. TAYFUN ÖZKAYA İLE RÖPORTAJ: “COVID-19 TARIMDA CİDDİ BİR SEFERBERLİĞİN GEREKLİ OLDUĞUNU BİZE DUYURDU”

Gıda israfı ve tasarruf başta olmak üzere gıda üretimi ve yapılması gerekenleri tarım ekonomisti Prof. Dr. Tayfun Özkaya ile konuştuk. Covid-19'un tarımda ciddi bir seferberliğin gerekli olduğunu bize duyurduğunu belirten Özkaya, “Covid-19 ile birlikte tarımda kriz içinde kriz yaşıyoruz. İlk kriz tarım sisteminin içinde bulunduğu ekonomik ve ekolojik krizdir. Virüs hastalığı sadece ülkemizde değil bütün dünyada tarımın içinde bulunduğu bu krizi bize daha iyi gösterdi. Bu durumlarda yapılması gereken tarımsal destekleri en çoğa çıkarmak” dedi.

“COVID-19 İLE BİRLİKTE TARIMDA KRİZ İÇİNDE KRİZ YAŞIYORUZ”

Tarım ekonomisti Prof. Dr. Tayfun Özkaya, Covid-19'un tarımda ciddi bir seferberliğin gerekli olduğunu bize duyurduğunu belirterek; “Covid-19 ile birlikte tarımda kriz içinde kriz yaşıyoruz. İlk kriz tarım sisteminin içinde bulunduğu ekonomik ve ekolojik krizdir. Virüs

hastalığı sadece ülkemizde değil bütün dünyada tarımın içinde bulunduğu bu krizi bize daha iyi gösterdi. Bu durumlarda yapılması gereken tarımsal destekleri en çoğa çıkarmak” dedi. Prof. Özkaya ile yaptığımız röportaj şöyle:

“AGROEKOLOJİK BİR GIDA SİSTEMİNİN DESTEKLENMESİ LAZIM”

Gıda israfı dünyada önemli bir sorun. İsrafı azaltmak için bazı ülkelerde olduğu gibi Çin’de de çalışmalar yürütülüyor. Çin Cumhurbaşkanı Xi Jinping israfın azaltılması konusunda bir talimat verdi. Tasarrufu yaygınlaştırmak ve israfa karşı çıkmak için yapılması gerekenler nelerdir?

-Tek başına bu açıklama olumlu. Gıda israfının çok çeşitli kaynakları var. Agroekolojik bir gıda sisteminin desteklenmesi lazım.

İsraf Türkiye’de önce sistemik olarak var. Süper marketlere dayalı gıda pazarlaması israfı öne alıyor. Besinlerin kısa mesafelerde

taşınması ve tüketimi gerekli. Endüstriyel tarım ise geniş alanlarda monokültür (tek ürün) benimsiyor. Dolayısıyla ürünler çok uzun mesafelere taşıyor. Büyük kayıplar sistemik oluyor. **“MERALAR GELİŞTİRİLMELİ”**

-İnsanlık için önemli olan gıda meselesi, yaşanan koronavirüs salgınıyla birlikte daha da önemli bir hale haline geldi. Bugün dünyada gıda

üretimi ne durumda, yaşanan sorunlar nelerdir?

Aslında dünyada yeterli gıda var, ancak dağılımı gelir dağılımı bozuk olduğundan çok kötü. Gelişmiş ülkelerde ise aşırı tüketim söz konusu. Örneğin ABD’de FAO tarafından önerilen proteinin ortalama olarak beş misli tüketiliyor. Ancak, bazıları ise aç. Endüstriyel tarım üretimi etin, sütün tahıl ürünleri ile üretilmesine dayanıyor. Dünyadaki tahılın yüzde 60’ını hayvanlar yiyor. Hayvancılık ekolojik olmalı. Meralarda beslenmelidir. Meralar geliştirilmeli. Bizde ise meralar tahrip oluyor. Hayvan yemi için aşırı mısır üretimi gerçekleşiyor. Agroekolojik tarıma geçilmeli.

“İTHALATA DAYANAN BİR TARIMIMIZ VAR”

-ÜLKEMİZ GIDA KONUSUNDA HANGİ NOKTADADIR?

YAPILMASI GEREKENLER

-Son olarak neler belirtmek istersiniz hocam? Ekleme istedikleriniz, mesajlarınız nelerdir?

bulduğu ekonomik ve ekolojik krizdir. Virüs hastalığı sadece ülkemizde değil bütün dünyada tarımın içinde bulunduğu bu krizi bize daha iyi gösterdi. Bu durumlarda yapılması gereken tarımsal destekleri en çoğa çıkarmak...
“ÜRETİM AŞAMASINDAN TÜKETİCİYE GELİNCEYE KADAR GIDALAR KAYIP VE İSRAF OLUYOR...”

NELERDİR?

İthalata dayanan bir tarımımız var. Endüstriyel tarım çok yoğun. Endüstriyel girdiler ithale dayalı. Bunlar hem çiftçinin maliyetlerini artırıyor hem de çevre sorunlarına yol açıyor.

“YAPILMASI GEREKEN TARIMSAL DESTEKLERİ EN ÇOĞA ÇIKARMAK”

Covid-19 hastalığı tarımda ciddi bir seferberliğin gerekli olduğunu bize duyurdu. Dahası amacımız günü kurtarmak ve Covid-19 krizi yatıştıktan sonra aynı yolda devam etmek mi? Yoksa çok daha köklü değişikliklere mi ihtiyaç var? Covid-19 ile birlikte tarımda kriz içinde kriz yaşıyoruz. İlk kriz tarım sisteminin içinde

FAO'nun verilerine göre dünyada insan tüketimi için üretilen gıdanın miktar olarak üçte biri, kalori bazında ise dörtte biri kayıp ve israftır. Bu 1,3 milyar ton gıda anlamına geliyor. Milyar tondan söz ediyoruz. Yaklaşık iki milyara yakın insanın tüketebileceği kadar gıdanın her yıl düzenli olarak yok olduğu görülmektedir. Üretim aşamasından tüketiciye gelinceye kadar gıdalar kayıp ve israf oluyor...

BATI AKDENİZ'DEN YAŞ SEBZE MEYVE İHRACATI YÜZDE 26 ARTTI

Türkiye'de örtü altı tarımda lider konumdaki Antalya'nın da yer aldığı Batı Akdeniz'den geçen yılın aynı dönemine göre yaş sebze ve meyve sektöründe 8 ayda yaklaşık 400 milyon dolarlık ihracat yapıldı.

Antalya, Isparta ve Burdur'u kapsayan Batı Akdeniz'den yılın 8 ayında yaş sebze ve meyve ihracatı, geçen yılın aynı dönemine göre yüzde 26,34 artarak 389 milyon 746 bin dolar oldu.

8 AYDA YAKLAŞIK 400 MİLYON DOLARLIK İHRACAT YAPILDI

Türkiye'de örtü altı tarımda lider konumdaki Antalya'nın da yer aldığı Batı Akdeniz'den geçen yılın aynı dönemine göre yaş sebze ve meyve sektöründe 8 ayda yaklaşık 400 milyon dolarlık ihracat yapıldı.

Batı Akdeniz İhracatçılar Birliği verilerinden yapılan derlemeye göre, 1 Ocak-31 Ağustos döneminde bölgeden 1 milyar 206 milyon 526 bin 815 dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Dış satımın 389 milyon 746 bin 204 dolarlık kısmı, Antalya'nın söz sahibi olduğu yaş sebze ve meyve sektöründe yapıldı. Geçen yıl aynı dönemde 308 milyon 488 bin dolarlık ihracatın yapıldığı sektörde, bu yıl yüzde 26,34'lük artış gerçekleşti. Geçen yıl ağustosta 23 milyon 398 bin dolarlık yaş sebze ve meyve ihracatı gerçekleştiren bölge, bu yıl ise aynı ayda 31 milyon 835 dolarlık ihracat rakamına ulaştı.

DOMATES SIRASINI KAPTIRMADI

Yaş sebze ve meyve sektöründe en fazla ihracat her dönem olduğu gibi domateste gerçekleştirildi. 8 ayda bölgeden yapılan domates ihracatı 91 milyon 615 bin 772 dolar oldu. Sektörde ikinci sırada ise kiraz yer aldı. Bu dönemde bölgeden 77 milyon 365 bin 676 dolarlık kiraz ihraç edildi. Sektörden en fazla ihracatı gerçekleştirilen diğer ürünler ise

tatlı biber, kırmızı biber, sivri biber, nar, hıyar, bal kabağı ve kayısı oldu.

Batı Akdeniz'den 8 ayda maden ve metaller sektöründe 236 milyon 399 bin, ağaç mamulleri ve orman ürünlerinden 114 milyon 764 bin, kimyevi maddeler ve mamullerinden 110 milyon 760 bin, demir ve demir dışı metaller grubundan da 58 milyon 794 bin dolarlık ihracat gerçekleştirildi. Tüm sektörlerde sadece ağustos ayında yapılan ihracat rakamı ise 134 milyon 621 bin 728 dolar oldu.

Ağustos ihracat rakamlarına göre ilk sırada 31 milyon 900 bin dolarlık ihracat ile maden ve metaller sektörü ilk sırada yer aldı.

EN FAZLA İHRACAT ÇİN'E YAPILDI

Bölgeden 1 Ocak-31 Ağustos döneminde en fazla ihracatın yapıldığı ülke Çin Halk Cumhuriyeti oldu. Çin'e 8 ayda 125 milyon 324 bin 350 dolarlık ürün satıldı. Almanya 110 milyon 765 bin 504 dolarla ikinci, Rusya ise 99 milyon 86 bin 632 dolarla üçüncü sırada yer aldı.

TESK'TEN 'GIDA VE TEMİZLİK ÜRÜNLERİNDE KDV ORANI DÜŞÜRÜLSÜN' TALEBİ

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı Bendeve Palandöken, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını döneminde vatandaşların gıda ve temizlik ürünleri harcamalarının arttığını belirterek, bu ürünlerden alınan Katma Değer Vergisi (KDV) oranının düşürülmesini istedi.

“Salgında Gıda ve Temizlik Ürünleri Harcamalarını Arttı”

TESK Genel Başkanı **Bendeve Palandöken**, yeni tip koronavirüs (Kovid-19) salgını döneminde vatandaşların gıda ve temizlik ürünleri harcamalarının arttığını belirterek, bu ürünlerden alınan KDV oranının düşürülmesini istedi.

“SALGININ EKONOMİYE OLUMSUZ ETKİSİNİN AZALTILMASI İÇİN...”

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu (TESK) Genel Başkanı **Bendeve Palandöken**, konuyla ilgili olarak yazılı bir açıklama yaptı.

TESK Genel Başkanı **Bendeve Palandöken** açıklamasında, salgının ekonomiye olumsuz etkisinin azaltılması için KDV oranının düşürülmesine her zamankinden daha çok ihtiyaç duyulduğunu ifade etti.

“Pandemi Devam Ettiği Sürece KDV Oranı İndirilmeli”

Gıda ve temizlik ürünlerinin bu dönemde vatandaşların en çok harcama yaptığı kalemler olduğuna dikkat çeken TESK Genel Başkanı Palandöken, “Pandemi devam ettiği sürece, gıda ürünlerindeki yüzde 8 ve temizlik malzemelerindeki yüzde 18 KDV'nin yüzde 1'e indirilmesi hem halkımızı rahatlatacak hem de enflasyonun aşağı inmesine

sebeplere sebep olacak” değerlendirmesinde bulundu.

“KDV'nin Düşürülmesi Devleti Zarara Uğratmaz, Aksine Vergi Gelirlerini Artırır”

Türkiye Esnaf ve Sanatkarları Konfederasyonu Genel Başkanı **Bendeve Palandöken**, söz konusu ürünlerde KDV'nin düşürülmesiyle özellikle dar gelirliler vatandaşların salgın döneminde rahat bir nefes alacaklarını belirtti. TESK Genel Başkanı Palandöken, açıklamasının devamında ise “KDV'nin düşürülmesi devleti zarara uğratmaz, aksine vergi gelirlerini artırır” ifadelerini kullandı.

TZOB BAŞKANI ŞEMŞİ BAYRAKTAR: “ÜRETİCİNİN, YUMURTA BAŞINA YÜZDE 17 ZARARI VAR”

Türkiye Ziraat Odaları Birliği (TZOB) Genel Başkanı Şemşi Bayraktar, “Yumurta Üreticileri Merkez Birliği verilerine göre, üretici için bir yumurtanın maliyeti 40-42 kuruş civarındadır. Yumurtanın maliyeti 40-42 kuruşken, üreticiden çıkış fiyatı 33-35 kuruştur. Üreticinin, yumurta başına yüzde 17 oranında zararı söz konusudur” dedi.

TZOB Başkanı Şemşi Bayraktar yaptığı yazılı açıklamada, 7,4 milyar liralık üretim değerine sahip yumurta sektörünün zor günler yaşadığını bildirdi. Yumurta üreticilerinin acil çözüm beklediğini belirten Bayraktar, “İrak pazarının kapanması, pandemi nedeniyle yaşanan talep düşüşü, döviz kuruna bağlı artış gösteren yem fiyatları başta olmak üzere girdi maliyetlerindeki artışlar ve üretici fiyatlarının maliyetin altında seyretmesi sektörde küçülmeyi de beraberinde getirdi” diye konuştu.

“TOPTANCI VE KAMUNUN İÇİNDE OLDUĞU OLUŞUMA İHTİYAÇ VAR”

2020 yılı ilk 6 aylık dönemi ile bir önceki yılın aynı dönemi kıyaslandığında, yumurtacı tavuk civcivi üretimindeki azalmanın dikkat çektiğini bildiren Bayraktar, “Yumurtacı tavuk civcivi üretimi için kuluçkaya basılan yumurta sayısı

yüzde 21,1 azalarak 108 milyon 799 bin adetten, 85 milyon 799 bin âdete, üretilen yumurtacı tavuk civcivi sayısı ise, yüzde 19,9 azalarak 40 milyon 523 bin adetten, 32 milyon 448 bin âdete geriledi. Üretilen civciv sayısındaki azalmanın nedeni üreticilerin para kazanamadığı için yeni civciv üretim maliyetine katlanmak istememeleri, ellerindeki tavuğu 80 haftalıkken elden çıkarmak yerine bu süreyi 110-150 haftaya kadar uzatmalarındadır.

Sektörün acilen maliyetleri, pazar taleplerini, iç dinamikleri dikkate alarak 'referans fiyat' belirleyebilecek, üretici örgütü, perakendeci, toptancı ve kamunun da içinde olduğu bir oluşuma ihtiyacı vardır. Böylece hem üretici hem de tüketici korunabilir, iç ve dış pazar planlanabilir, sektöre rekabetçi yapı kazandırılabilir, üretimin sürdürülebilirliği sağlanabilir” dedi.

“YUMURTA ÜRETİCİSİ ZARARINA SATIŞ YAPIYOR”

Döviz kurundaki dalgalanmaların, yem maliyetlerini artırdığını ifade eden Bayraktar, “2020 yılı 8 aylık verilere göre yumurta yemi fiyatları bir önceki yılın aynı dönemine göre yüzde 18,42 oranında arttı. Yumurta Üreticileri Merkez Birliği verilerine göre, üretici için bir yumurtanın maliyeti 40-42 kuruş civarındadır.

Yumurtanın maliyeti 40-42 kuruşken, üreticiden çıkış fiyatı 33-35 kuruştur. Üreticinin, yumurta başına yüzde 17 oranında zararı söz konusudur. Buna karşılık marketlerde yumurta, yaklaşık 56 kuruşa tüketiciye satılmaktadır. Yumurtanın üreticiden çıkış fiyatı 42 kuruşun üzerinde olmalı ki, üretim devam edebilsin, üretici para kazanabilsin” ifadelerini kullandı.

“ÜRETİCİ MALİYETİN ALTINDA SATIŞ YAPMAK ZORUNDA KALİYOR”

Arz fazlası üretim için Et ve Süt Kurumu (ESK) ya da üretici örgütlerinin devreye girmesi, ihtiyaç duyulan tesisi kurarak, gerektiğinde piyasadan yumurta çekmesinin önemine işaret eden Bayraktar, şunları söyledi: “Likit yumurta ve yumurta tozu üretim tesisine ihtiyaç vardır. Günde 750 bin yumurtayı piyasadan çekecek, pazarı rahatlatacak bir tesisin kurulumu sağlanmalıdır. Bu tesisle arz fazlası yumurta, piyasa fiyatları referans fiyat seviyelerine gelene kadar çekilir, piyasadan çekilerek likit hale dönüştürülenler 45 güne kadar, toz haline dönüştürülenler ise 1,5 yıl saklanabilir. Likit ve toz haline getirilen ürünler gerektiğinde iç pazara veya uzak dış pazarlara satılabilir. Bunun yanı sıra taze olarak tüketilmesi yasak olan ‘B Sınıfı’ yani kirli ve kırık yumurtalar da bu tesiste değerlendirilebilir. Türkiye’de makarnacılar tamamı ithal olmak üzere yumurta tozu ithal ediyorlar. Üretilen bu tozla, makarnacıların ithalatı da ortadan kaldırılabılır. Üretim, makarnacıların 1 yıllık ithalatını karşılamaya yeter.”

İHRACATTA DEVLET YARDIMI İŞLEMLERİ ELEKTRONİK ORTAMDA

Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan yapılan ihracata yönelik devlet yardımlarına ilişkin işlemler, Ticaret Bakanlığı Destek Yönetim Sistemi (DYS) üzerinden elektronik olarak da gerçekleştirilebilecek.

Ticaret Bakanlığı'nın "İhracata Yönelik Devlet Yardımları Kapsamında Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan Yapılan Ödemelere İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelikte Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik"i Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girdi.

Yönetmelik, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonundan yapılan ihracata yönelik devlet yardımlarının harcanmasına ilişkin iş ve işlemlerin belgelendirilmesi, muhasebeleştirilmesi, belgelerin muhafazası ve ibrazı ile raporlanmasına ilişkin esasları düzenliyor.

Buna göre, destek ödemelerine ilişkin iş ve işlemlerin doğrudan Ticaret Bakanlığınca yürütülmesinin öngörüldüğü hallerde, başvuru sahipleri İhracat Genel Müdürlüğüne veya Serbest Bölgeler, Yurtdışı Yatırım ve Hizmetler Genel Müdürlüğüne ilgili destek

mevzuatında belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde başvuracak. Destek ödemelerine ilişkin iş ve işlemlerin incelemeci kuruluşlar vasıtasıyla yapılmasının öngörüldüğü hallerde, başvuru sahipleri bu kurum ve kuruluşlara başvuruda bulunacak.

DYS üzerinden yapılan başvurularda bu sistemde bilgi ve belge kontrolü gerçekleştirilerek gerekli inceleme yapılacak. Destek ödemelerinden yararlanacak hak sahipleri ile destek tutarları, Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu ödemelerine ilişkin tahakkuk listesine DHS üzerinde işlenecek. Bu sistem üzerinde oluşturulan tahakkuk listeleri fiziki olarak ayrıca iletilemeyecek.

Destek ödemesine ilişkin belgelerin başvuru sahibi tarafından DHS'ye veya elektronik imza uygulaması çerçevesinde otomasyon sistemlerine yüklenmesi durumunda, orijinal evrakların başvuru yapılan kurum ve kuruluşlara ibrazı aranmayacak. Başvuru sahipleri tarafından DHS'ye veya elektronik imza uygulaması çerçevesinde otomasyon sistemlerine yüklenen destek ödemesine konu belgelerin

eksiksiz bir şekilde muhafaza yükümlülüğü ve denetime karşı sorumluluğu, destek başvuru-sunda bulunulmasından itibaren 10 yıl boyunca başvuru sahibine ait olacak.

KONTROLLER DE SİSTEM ÜZERİNDEN YAPILACAK

DYS'de düzenlenen ve ilgili genel müdürlüklere sistem üzerinden sunulan tahakkuk listeleri ile genel müdürlüklerce burada hazırlanan tahakkuk listelerinin tam ve eksiksiz doldurulduğuna ilişkin kontroller yine sistem üzerinde yapılacak ve tahakkuk listeleri Bakanlık tarafından DHS üzerinde elektronik imza ile imzalanarak Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankasına (TCMB) gönderilecek. DHS üzerinden iletilen tahakkuk

listeleri fiziksel olarak ayrıca gönderilmeyecek. Tahakkuk listelerinin kontrolünde başka bilgi ve belge aranmayacak.

DYS'de hazırlanan tahakkuk listelerinde yer alan bilgilere istinaden tanzim edilen harcama talimatı, yapılacak destek ödemeleri için eksiksiz olarak düzenlenerek harcama yetkilisi tarafından imzalanacak.

DYS üzerinde elektronik imzayla oluşturulan ve iletilen tahakkuk listelerinde yer alan hak sahiplerine TCMB tarafından ödeme yapılacaktır.

EBSO BAŞKANI ENDER YORGANCILAR: “PANDEMİ TÜRK SANAYİSİ İÇİN BİR FIRSAT MI? TEHDİT Mİ?”

İzmir Enternasyonal Fuarı'nın 89. yılında, İzmir İş Günleri kapsamında, “Bugünün Türk Sanayisinden Geleceğe Bakış: Sanayinin Gelecek Vizyonu” konulu webinar, EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar'ın moderatörlüğünde gerçekleşti.

İzmir Enternasyonal Fuarı'nın 89. yılında, Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) ev sahipliğinde düzenlenen “Bugünün Türk Sanayisinden Geleceğe Bakış: Sanayinin Gelecek Vizyonu” temalı webinar etkinliğinde konuşan, EBSO Yönetim Kurulu Başkanı Ender Yorgancılar, güçlü bir ülke ve güçlü bir ekonomi için sanayinin olmazsa olmaz olduğunu söyledi. Türkiye'nin dünyada 19. büyük ekonomi olduğuna işaret eden Yorgancılar, rekabet endeksinde ise 141 ülke içinde 61'inci sırada olduğunu aktardı. Ege Bölgesi Sanayi Odası (EBSO) Başkanı Ender Yorgancılar, okullarda gösterilen teorik eğitimin pratikle birleşmesi gerektiğine dikkati çekerek sözlerini tamamladı.

Dokuz Eylül Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi İktisat Bölümü Öğretim Üyesi Prof. Dr. Yaşar Uysal da dünya ihracatının yüzde 68'inin sanayi üretimiyle

olduğunu aktardı. Yaşanan salgın sürecine avantajlarından bahseden Uysal, “Kovid bütün ülkelerde kullanılmayan kaynakların devreye alınmasına neden oldu. Dijitalleşme sürecini hızlandırdı. Küreselleşme yerine bölgeselleşmeyi ön plana çıkardı” değerlendirmesinde bulundu.

“TEKNOLOJİ KONUSUNDA YOL ALMIŞ ŞİRKETLERLE İŞ BİRLİĞİ YAPMAMIZ LAZIM”

Bosch Türkiye ve Ortadoğu Başkanı Steven Young, Türkiye'de Ar-Genin çok iyi yol aldığını belirtti. Salgın sonrası yeni gelişmeler olduğunu aktaran Young, “Tedarik zinciri bölgesel olacak veyahut ülke bazında olacak. İçinde bulunduğumuz bölgenin ihtiyaçlarını çok rahat karşılayabiliriz” dedi. Gelecek yıllarda ne yapılması gerektiğine ilişkin ise Young, şöyle konuştu:

“Zamana karşı bu yarışta bizim teknoloji konusunda yol almış şirketlerle iş birliği yapmamız lazım. Bu iş birliği lokal anlamda olabilir veyahut bölgesel de olabilir. Amerika'yı tekrar keşfetmek için zaman harcamaya ve onun maliyetine katlanmamıza hiç ihtiyacımız yok.”

KADIN İSTİHDAMI ARTTIRILMALI

Siemens Türkiye Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Gelis ise, Türk sanayisinin kuvvetli bir temele sahip olduğunu vurguladı. Sanayi 4.0'a geçilirken bu temelin çok önemli olduğuna dikkati çeken Gelis, bu sanayi devriminin kilit noktasının dijitalleşme olduğunu belirtti.

Komşu pazarlarda sanayi alt yapısının ya mevcut olmadığını ya da Türkiye'den daha düşük seviyede olduğunu anlatan Hüseyin Gelis, “Türk sanayisinin 4'üncü sanayi devriminde rekabetçi olabilmesi için ilk olarak kuvvetli bir ayak izine sahip olması gerekiyor. Bir sanayinin güven veren bir sanayi haline gelmesi için marka geliştirmesi gerekiyor. Çünkü iyi bir marka ve güven varsa finansman bulmak önemli bir unsur haline gelir” diye konuştu. Geleneksel üretimden dijital üretime geçmek için bir yol haritası gerektiğini belirten Gelis, “Burada her seviyeden çalışanın veriyi, data analitiği kabiliyetini geliştirmek çok önemli. Bilhassa kadınların bu konuda yüksek kabiliyetlerini bir fırsat olarak görmeliyiz. Gelişmeleri için onları bu yönde teşvik etmeliyiz. Yeni dijital sanayide daha fazla kadına iş fırsatı tanımalıyız” dedi.

Türkiye'de çok iyi mühendislerin olduğunu söyleyen Siemens Türkiye Yönetim Kurulu Başkanı Hüseyin Gelis, şunları kaydetti: “Dijital dönem çok çabuk ilerliyor. Sanal ortama geçmemiz çok önemli. Önem verilmesi gereken bir diğer konu ise güvenlik. Çünkü inanıyorum ki önümüzdeki dijital dönemde en büyük ekonomik saldırı siber saldırı olacaktır.”

TAYSAD ARAŞTIRMASI: YILLIK ÜRETİM YÜZDE 26 DÜŞEBİLİR

Taşıt Araçları Tedarik Sanayicileri Derneği (TAYSAD), altıncısını yayınladığı Koronavirüs Etki Araştırmasına katılan tedarik sanayisi temsilcileri pandemi etkisiyle 2020 yılının üretimde yüzde 26 düşüşle tamamlanacağını tahmin etti.

Hürses gazetesinden Emre Ertürk'ün haberine göre, Taşıt Araçları Tedarik Sanayicileri Derneği (TAYSAD), Koronavirüs (Kovid-19) salgınının otomotiv endüstrisine ve otomotiv tedarik sanayisine olan etkilerini belirlemek için gerçekleştirdiği Koronavirüs Etki Araştırmaları'nın altıncısını yayınladı. Yapılan son araştırma, bayram tatili ve yıllık izinlerin ardından Korona-irüs salgınının sektördeki yayılımıyla ilgili önemli verileri ortaya koydu. Bununla birlikte, salgının yıllık üretime etkisi

ile Ağustos ayında otomotiv tedarik sanayisinde kullanılan Kısa Çalışma Ödeneği (KÇÖ) oranları da altıncısı düzenlenen ankette yer aldı.

‘İLK 7 AYLIK BÜTÇEYE GÖRE ÜRETİMDEKİ ORTALAMA DÜŞÜŞ YÜZDE 30’

Araştırmaya göre, katılımcıların 2020 yılı bütçesine göre üretimi Temmuz'da ortalama yüzde 26 düştü. İlk 7 aylık bütçeye göre üretimdeki ortalama düşüş yüzde 30 olarak gerçekleşirken, pandemi etkisiyle 2020 yılının üretimde yüzde 26 düşüşle kapatılacağı tedarik sanayi temsilcileri tarafından ortaya koyuldu.

Otomotiv tedarik sanayi firmalarının ortalama yüzde 30'u Ağustos ayında da Kısa Çalışma Ödeneği'nden yararlanmayı sürdürdü. Buna göre, katılımcıların yüzde 32'si mavi yaka çalışanda, yüzde 27'si de beyaz yaka çalışanda KÇÖ'den yararlandı. Öte yandan, katılımcılar sene sonuna kadar mavi yaka veya beyaz yaka çalışan sayısında bir azalma olmayacağını öngördü.

‘KORONAVİRÜS VAKALARI ÜRETİMİ ETKİLEYECEK DÜZEYDE OLMADI’

TAYSAD 6. Koronavirüs Etki Araştırması'nda salgının tedarik sanayisindeki seyri ve alınan önlemlerle ilgili güncel bilgiler de yer aldı. Araştırmaya göre, Ağustos ayındaki izin dönemi sonrası ankete katılan tedarik sanayi üyelerinin yüzde 41'inin çalışanları arasında Kovid-19 vakası tespit edildi. Buna rağmen, alınan eylem planları çerçevesinde otomotiv tedarik sanayinin yüzde 98'inde Koronavirüs nedeniyle üretimde aksaklıklar yaşanmadı. Bu durum, sektörde izin öncesi yapılan uyarı ve hatırlatmaların büyük oranda amacına ulaştığına da işaret etti.

‘UZAKTAN ÇALIŞMA SÜRÜYOR’

Salgın döneminde iyi bir sınav veren otomotiv tedarik sanayisinde önlemlerin titizlikle sürdürüldüğü de dikkatleri çekti. Araştırmaya katılan üyelerin yüzde 60'ı uzaktan çalışma uygulamalarına devam etti. Ayrıca, üyelerin yüzde 53'ü personel servislerinde yüzde 50 doluluk oranı uygulamasını sürdürdüğünü bildirdi. Risk grubundaki çalışanlarını korumaya yönelik uygulamalarını sürdüren sektör, kronik rahatsızlıklara da dikkat etti. Katılımcı tedarik sanayi üyelerinin yüzde 57'si kronik rahatsızlığı bulunan personelini çalıştırmadığını aktardı. Yapılan son ankete göre, Kovid-19 testleri kapsamında sağlık birimleri tarafından çalışanlara gerekli özen gösterilmeden verilen istirahat raporlarının yalnızca pozitif vakaları kapsadığı ifade edildi.

HAZIR GİYİM SEKTÖRÜNDEKİ HIZLI TOPARLANMA İHRACATTA LİDERLİĞİ GETİRDİ

İstanbul Hazır Giyim ve Konfeksiyon İhracatçıları Birliği (İHKİB) Başkanı Mustafa Gültepe, sektörün ihracatta üç aylık kan kaybının ardından hazirandan itibaren çok hızlı bir toparlanma dönemine girdiğini belirterek, “Temmuzda 1,8 milyar dolar çıtasını aşarak aylık ihracat rekorumuzu kırdık. Ağustosta da 1 milyar 546 milyon dolarla en fazla ihracat yapan sektör olduk” dedi.

Gültepe, basın mensuplarıyla gerçekleştirdiği buluşmada hazır giyim endüstrisinin Türkiye ekonomisi için kritik öneminin salgın sürecinde bir kez daha görüldüğünü vurguladı. Sektörün üç aylık sıkıntılı dönemin ardından hızla toparlandığını ifade eden İHKİB Başkanı Mustafa Gültepe, şunları söyledi: “İhracatta üç aylık kan kaybının ardından haziran ayından itibaren çok hızlı bir toparlanma dönemine girdik. Temmuzda 1,8 milyar dolar çıtasını aşarak aylık ihracat rekorumuzu kırdık. Ağustosta da 1 milyar 546 milyon dolarla en fazla ihracat yapan sektör olduk. Mayıs ayında yüzde 38,3’e kadar gerileyen kapasite kullanımımız ağustosta yüzde 68,9’a ulaştı. Depolarımızdaki stokların hızla çekilmesinin yanı sıra maske ve koruyucu giysiye yoğun talebin de katkısı ile haziran ayı ihracatımızda yüzde 25 artış kaydettik. Temmuz ihracatımız ise yüzde 8,4 artışla 1

milyar 812 milyon dolara yükseldi. Aylık ihracatta ilk kez 1,8 milyar dolar çıtasının üzerine çıkarak yeni bir rekora imza attık. Sektör olarak ağustos ayında da çok iyi bir performans gösterdik. Türkiye genel ihracatı yüzde 5,7 düşerken biz 10,9’luk artış ile 1 milyar 546 milyon dolarlık ihracat gerçekleştirdik. Bu sonuçla 5 yıl aradan sonra ihracatta lider sektör olarak yeniden zirveye oturduk. Devletimizin de desteği ile yeni dönemin dinamiklerini en iyi şekilde değerlendirip zirvedeki yerimizi kalıcı hale getirmek için tüm gücümüzle çalışacağız. Hazır giyim sektörünün ilk 10 pazarı arasında yer alan ülkelerden İsrail’e ağustos ayında ihracatımız yüzde 39, Hollanda’ya yüzde 33, ABD’ye yüzde 30, İngiltere’ye yüzde 27, İspanya’ya yüzde 14, Fransa’ya yüzde 12, Almanya’ya ise yüzde 7 arttı. Avrupa ve ABD’den gelen siparişler önümüzdeki 4 ayın da iyi geçeceğini gösteriyor.”

“ANADOLU’YA YATIRIM TEŞVİK EDİLMELİ”

İHKİB Başkanı Gültepe, salgınla birlikte tedarik zincirinin yeniden yapılandığını, tüketim alışkanlıklarında da ciddi değişiklikler olduğunu hatırlatarak, “Yeni dönemin parametreleri, ihracatımızın yaklaşık yüzde 70’ini gerçekleştirdiğimiz Avrupa’da Türkiye’yi avantajlı konuma getiriyor. Avrupa’nın yanı sıra ABD’de de büyük bir potansiyel var. Hedef pazarlarımız arasında yer alan ve yılda 100 milyar doların üzerinde hazır giyim ürünü ithal eden ABD’den Çin ile ticaret savaşı nedeniyle Türkiye’ye bir yönelim gözlemliyoruz. Toplam

hazır giyim ihracatımız 8 ayda yüzde 12 azalırken aynı dönemde ABD’ye ihracatta yüzde 19,3’lük artış gerçekleştirdik. Gelişmeler bu ülkeye yıllık ihracatımızı en kısa sürede 1,5 milyar dolara çıkarabileceğimizi gösteriyor. Orta ve uzun vadede ABD pazarından en az 5 milyar dolar pay alabileceğimize inanıyoruz. ABD pazarındaki potansiyeli en iyi şekilde değerlendirebilmemiz için Anadolu’da ölçek ekonomisine uygun, yüksek kapasiteli ve yüksek teknoloji yatırımları teşvik

etmemiz gerekiyor” değerlendirmelerinde bulundu.

Salgın döneminde talep patlaması yaşanan maske ve tulum gibi medikal ürünlerle ilgili büyük bir pazar oluştuğunu vurgulayan İHKİB Başkanı Mustafa Gültepe, “AB bu yılın ilk yarısında Çin’den 15 milyar avro tutarında maske, tulum ve önlük gibi koruyucu giysi tedariki gerçekleştirdi. Çin’in ardından ikinci sırada olan Türkiye’nin Avrupa’ya ihracatı ise 295 milyon avroda kaldı. Eğer bu ürünlerin ihracatında ön izin ve hibe prosedürü olmasaydı, toplamda 1 milyar dolara yakın ihracatımızı üç katına çıkarabilirdik. Eğer bir aksilik olmaz ise salgının tüm olumsuz etkilerine rağmen 2020’yi ihracatta en fazla yüzde 5-7’lik bir daralma ile kapatacağımızı öngörüyoruz” diye konuştu.

BİTKİLER BÜYÜRKEN ELEKTRİK ÜRETİLEBİLECEK

ÇEVRECİ VE EKOSİSTEMLE UYUMLU ÜRETİM

Projede tasarlanan sistem bitkiye ve doğaya zarar vermiyor. Sistem, bitkilerin büyüme ve ürün verme süreci devam ederken aynı zamanda elektrik enerjisi üretilebilmesine imkan sağlıyor. Bitki ürettiği şekerin bir kısmını doğrudan veya başka moleküllere dönüştürerek büyüme ve gelişmesi için kullanılırken bir kısmını da kökleri aracılığıyla toprağa veriyor. Topraktaki mikroorganizmalar ise, bitkilerin toprağa saldıkları şekeri enerji kaynağı olarak kullandıklarında karbondioksit (CO₂) ve hidrojen (H₂) gibi gazlarla birlikte elektron salınımı yapıyorlar. Proje kapsamında ortama salınan elektron ve hidrojenin toprağın içine yerleştirilen anot ve katot plakalarda elektriksel potansiyel fark yaratması sayesinde elektrik enerjisini toplayarak elde edilen voltaj ve akım değerleri ölçülebiliyor.

Günümüzde dünya genelinde toplam enerji ihtiyacının yüzde 80'i kömür, petrol ve doğalgaz gibi fosil yakıtlardan karşılanıyor. Karbonun yakılarak kullanılması, çağımızın en büyük sorunlarından biri olan çevre kirliliğinin ana sebeplerinden biri olarak dikkat çekiyor. Projeye yakıt hücreleri enerjiyi, kristal yapıda olan karbon paneller ile topluyor. Bu süreçte yaşamın kendisine zarar vermiyor. Elektrik üretimi için özel alana, tesis veya üretim ünitesi kurulmasına gerek duyulmuyor.

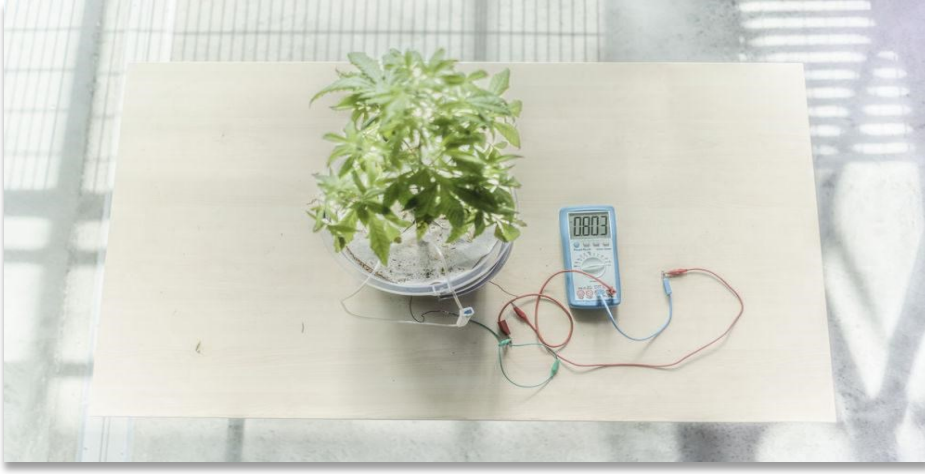
İstanbul Bilgi Üniversitesi Genetik ve Biyomühendislik Bölümü ile Enerji Sistemleri Mühendisliği Bölümü ortak çalışması bitki gelişiminden sürdürülebilir elektrik enerjisi üretilebiliyor. Aynı proje tarımda bitkiler büyürken elektrik enerjisi üretimine de imkan sağlıyor. Elektrik üretimi için özel alana, tesis veya üretim ünitesi kurulmasına gerek duyulmuyor.

Bitkiler, büyümek ve yaşamsal faaliyetlerini sürdürmek için fotosentezle kendi besinlerini ve ihtiyaç olan enerjiyi üretiyorlar. Fotosentezle aynı zamanda kendi besinlerini üretemeyen başka organizmaların da besin ve enerji ihtiyacını karşılıyorlar.

İstanbul Bilgi Üniversitesi Genetik ve Biyomühendislik Bölümü mezunu Ömer Yıldız ile BİLGİ Enerji Sistemleri Mühendisliği

Bölümü öğrencisi Ege Uras'ın ortak çalışmasıyla bitki gelişiminden sürdürülebilir elektrik enerjisi üretilebiliyor. BİLGİ Enerji Sistemleri Mühendisliği Bölümü Öğr. Üyesi ve Yüksek Enerji Fiziği Uygulama ve Araştırma Merkez Müdürü Prof. Dr. Serkant Ali Çetin ile BİLGİ Genetik ve Biyomühendislik Bölüm Başkanı Prof. Dr. Hatice Gülen'in yürütücülüğündeki proje, gıda amaçlı üretim sırasında da elektrik enerjisi üretimine imkan veriyor. Çift yönlü fayda sunan proje, geniş çaplı tarımsal üretim yapılan alanlar ile küçük ev veya çiftlik bahçelerinde uygulanabiliyor. Bu sistem endüstriyel kirliliği önlemenin yanı sıra verimsizlik gibi olumsuzluklar sebebiyle tarımsal üretimin yapılamadığı topraklarda gıda dışındaki amaçlarla (süs bitkisi, park/bahçe/çim gibi) bitki yetiştiriler-ek ıslah edilmesi sürecinde elektrik enerjisi üretilmesi için kullanılıyor. Bununla birlikte bir saksı boyutunda kullanıma hazır bitkiler ticari bir ürüne dönüştürüldüğü durumlarda ev veya ofislerde de kullanım potansiyeline sahip olabiliyor.

İLK KEZ MISIR VE KENEVİR DENENDİ

BİLGİ'nin üzerinde çalışma yaptığı sistemin temeli 1911 yılında botanik Prof. M.C. Potter tarafından atıldı. Potter bakteri kolonisini şeker ile besleyip çıkan tepkiyi elektrik enerjisine çeviriyor ve bu sisteme mikrobiyal yakıt hücresi adını veriyor. Günümüzde ise birçok araştırmacı bu sistemi sürdürülebilir bir şekilde bitkiler kullanarak uygulamaya geçiriyor. BİLGİ'nin kurduğu sistem ise ilk kez tarımsal bitkilerle enerji üretimini daha verimli hale getirmeyi sağlıyor. Bu anlamda proje kapsamında tasarlanan sistem, ilk kez mısır ve kenevir gibi gerek kök yapısı gerekse toprağa verdiği glikoz miktarıyla büyüme ve gelişme hızı bakımından etkili tarımsal bitkilerle denendi. Proje, mikroorganizma olarak bitki kökleriyle ortak yaşama özelliğine sahip fungus türünün bu amaçla ilk kez kullanılmış olması yönüyle de özgünlük taşıyor.

ELEKTRİK GÜCÜNÜN 200 KATINA ULAŞILDI

Proje kapsamında her iki bitkinin büyütme sistemiyle ölçüm ve gözlemlere devam ediliyor. Şu ana kadar yapılan ölçüm ve değerlendirmelerde, bitkisel

yetiştiriciliğe dayanmayan sadece mikrobiyal yakıt hücrelerinin kullanıldığı çalışmalarda elde edilmiş en yüksek elektrik gücünün yaklaşık 200 katına ulaşıldı. Yine benzer şekilde yapılan ve farklı glikoz uygulamalarıyla elektrik üretiminin artırılmasına yönelik literatürde yer alan bir diğer çalışmada elde edilmiş en yüksek voltaj değerinin ise neredeyse 10 katı sonuçlar elde edildi.

PROJE İKİ YÖNÜYLE ÖNE ÇIKIYOR

Mühendislik bilgisini temel bilimlerden gelen bilgiyle birleştirerek bir tasarım ortaya koymayı önemsediklerini söyleyen Prof. Dr. Hatice Gülen "Bu proje iki yönüyle öne çıkıyor. Birincisi farklı mühendislik bölümlerinden öğrencileri bir araya getirerek çok disiplinli takımlarda çalışabilme becerisini kazandırıyoruz. İkincisi ise öğrencilerin mühendislik tasarımlarında doğayla dost teknolojiler geliştirmelerini ve sürdürülebilir biyo-çözümler üretmelerini özendiriyoruz. Bu durumla öğrenciler karmaşık mühendislik problemlerine bütünsel bakış açısı ve bütünlük yaklaşım geliştirebiliyorlar. Bunun yanı sıra projenin TÜBİTAK desteğine hak kazanmış olması, öğrencilerin bir

araştırma fikrini belli bir bütçe ile belli bir iş planlaması dahilinde tasarıma ve hatta protatip üretimine dönüştürme sürecini deneyimlemelerine ve tüm bu aşamaları raporlayıp sunma becerisini kazanmalarına olanak sağlaması bakımından da ayrıca önem taşıyor. Yukarıda bahsettiğim sebeplerle projenin bir ilk olması diğer öğrenciler için de bir motivasyon kaynağı oluyor" dedi.

ÇÖZÜM ÜRETEN MÜHENDİSLER YETİŞTİRİYORUZ

Bağımsız gözlem yapabilen, problem belirleyebilen ve çözüm üretebilen mühendisler yetiştirmek hedefliyoruz diyen Prof. Dr. Serkant Ali Çetin, şu şekilde devam etti: "Bu çerçevede tamamen öğrencilerimizin merakı ve soruyu ortaya koymaları ile tetiklenmiş olan bu proje beni çok heyecanlandırdı. İki farklı programdan öğrencilerin birlikte çalışması da projenin önemli bir unsuru. Aslında gerek Enerji Sistemleri Mühendisliği gerekse Genetik ve Biyomühendislik programları doğaları gereği disiplinlerarası alanlar. Bu proje ile bu çok disiplinliliğin daha da genişletilmiş çok güzel bir örneği oluştu. Her iki programdaki danışmanlar olarak, bizim de kendi araştırmalarımızda deneysel çalışmalar yapmamız öğrencileri-mize deneysel metodoloji hakkında geniş bir bilgi aktarımını sağladı. Bu çerçevede süreç bana da deneysel çalışmalardaki farklı yaklaşımları tecrübe etme fırsatı verdi. Projenin hedef çalışmasının, bilimsel literatüre katkı yapabilecek nitelikte olması da ayrıca bir kıvanç kaynağı."

PROF. DR. İBRAHİM ORTAŞ

SON 40 YILDIR BÜTÜN SÖYLEMLERE RAĞMEN SONUÇ YİNE ANIZ YANGINI, YİNE NEFES ALAMAMAKTIR

Son yıllarda yılda en az iki defa buğday ve mısır hasadı sonrası çiftçiler başta Çukurova olmak üzere bir an önce toprağını işleyebilmek ve kolay ekim yapmak için anız yakılmasını bir yöntem olarak uyguluyorlar.

Türkiye’de bereketli toprakların kalbi ve merkezi konumundaki Çukurova’da birinci ürün mısır hasadı tamamlandı ve arkasından anız yakımı bütün uyarılarımıza karşın yeniden başladı. Anız yakılması sonucu atmosfere salınan başta karbondioksit ve oluşan küller rüzgârın etkisiyle başta Adana kent merkezi ve geniş bir alana sis ve evlerin içine kadar nüfuz eden küller ve başta çocuklar ve yaşlılar olmak üzere insanlar ciddi sağlık ve çevre sorunu yaşamaktadır. Çiftçiler hasadın ardından ikinci ürün ekimi için hazırlık yaparken her yıl yaşana kâbus yeniden başladı ve korana virüs salgınının ağır geçtiği bu günlerde daha da zorlu geçmektedir.

ANIZI YAKMAK YASAK, ANCAK PRATİKTE YASAĞIN KARŞILIĞI YOK

Çiftçilerin kolay toprak işlemek için hasat sonrası anızın yakılması

sadece insan sağlığını olumsuz etkilemiyor ancak aynı zamanda toprak sağlığı ve kalitesini de olumsuz etkilenmektedir. Anız yakılması toprağı içeriğindeki mineraller bakımından fakirleştirirken aynı zamanda atmosfere salınan sera gazları CO₂ ve diğer olumsuz etkenler çevre üzerinde ciddi bir kirlilik oluşturmaktadır. Anız yakılması aynı zamanda çevredeki orman yangınlarına da neden olmaktadır. Adana Valilik verilerine göre Adana da 2013 yılı Ağustos ayına kadar çıkan 139 yangının 134’ünün anız ve ot yangınından kaynaklandığı belirtilmişti. En son Kozan ve Samandağ’ındaki yangınların bu ve benzeri insan eli ile başlatılan yangınlar sonucu oluştuğu basına yansımaktadır. “Orman Yangınları ve Anız Yakımı” Çukurova başta olmak üzere ülkemizde yaygın olması nedeniyle ciddi önlem almayı gerektiriyor.

ANIZ YAKILMAMALI, TOPRAĞA KARIŞTIRILMALI Kİ TOPRAK VERİMLİLİĞİNİ KORUSUN

Anız yakmanın kesinlikle yasak olmasına rağmen bir türlü anlaşılmayan nedenlerden dolayı yangınlar gece-gündüz devam ediyor. Sorun yalnızca kolluk kuvvetlerinin değil aynı zamanda ilgili tarım, orman teşkilatıyla, çevre teşkilatı yanında her yurttaşın konuya duyarlılık göstermesi de gerekiyor. “Anız yakmaya kalkışıp, geleceğimizi yakmaya neden olan sorumsuz insanların olduğunu söylemek istemem ancak pragmatist çiftçilerimizin olduğunu belirtirsem haksızlık etmemiş olurum. Ancak anız yakanlar bizim

çiftçimiz ve zorunlu olduklarını belirterek yakılmayı da savunuyorlar.

Bugünkü teknoloji ile anız yakmadan da anızın toprağa karıştırılması, anızın toplanıp samana dönüştürülmesi mümkündür. Ancak tarım ve toprak bilimcileri olarak anızın toprağın organik madde kaynağı olarak toprakta kalmasını özellikle istemekteyiz. Toprağa organik madde kaynağı kazandırılmadan toprak organik maddece zenginleştirilmedikçe sağlıklı üretim gerçekleştirilemez. Sağlıksız tarım ürünü gıda zinciri yolu ile insan sağlığına kadar etki etmektedir.

YAKANA PARA CEZASI VAR, ANCAK CAYDIRICI OLAMADI

Çevre ve Şehircilik Bakanlığınca anız yakma yasağına uymayanlar hakkında dekar başına 33,83 lira para cezası uygulanmaktadır. Çevresel Etki Değerlendirmesi İzin ve Denetim Genel Müdürlüğü anız yakmanın çevreye verdiği zararları önlemek ve toprağın korunması hakkında Çevre Kanunu’nun 20. maddesine dayanarak dekar başına 33,83 lira idari para cezası uygulanır denmektedir. Ancak çiftçi için bu ücret ne yazık ki caydırıcı değildir. Anız yakma fiilinin orman ve sulak alanlara bitişik yerlerle meskûn mahallerde işlenmesi durumunda ceza 5 kat artırılır deniyor ancak bu da caydırıcı olmuyor.

Son 20 yıldır bu konularda onlarca defa yazılar yazıldı, TV, radyo programları yapıldı. Elimizden geldiğince konuyu anlattık. Bir fiil yetkililer ile görüştük. Ancak bazı çiftçilerin siyasiler üzerinden doğrudan yetkililere ulaşması sonucu sürecin çalıştırılmadığı basında da yazıldı çizildi.

SORUMLU KİM?

Sorumluluk çiftçide ve daha da önemlisi merkezi idarededir. Maalesef ülkemizde sorumluluk bilinci yeterince gelişmemiş. Korona virüs önlemleri çerçevesinde bütün uyarılara karşın hiç bana mısın demeyen bir anlayışla insanımız sağlık, kural, kaide, başkasına zarar vermeme gibi bir algısı ve düşüncesi hiç akla gelmiyor. Maskenin, fiziki mesafenin ve temizlik kurallarına uyulmadığı görülmektedir. Anız yakılmasının ortama yayacağı partiküllerden ve sisten etkilenmemek mümkün mü? Doğrudan nefes alma akciğerler ile ilgili olduğu için hastalık riski olan insanlar çok çabuk etkileneceklerdir.

DEVLET SORUMLULUĞUNU YERİNE GETİRMEK ZORUNDA

Ancak gerek korona virüs ve gerekse de anız yakılması gibi konularda tek tek bireylerin alacağı önlem ve kuralara uyulması çok önemli. Ancak herkesi ilgilendiren ve kontrolü tek tek önlemlerin alınması ile çok da mümkün olmayan

konularda devletin var olma nedenleri gereği önlem almak, organizasyon yapmak zorundadır. En son 5 Eylül 2020 tarihinde Cumhurbaşkanı “İnsanlarımız bütün uyarılarımızı dinlenmiyorlar” demek zorunda kaldı. Evet, vatandaş sorumluk bilincinde yoksun olabilir ancak devlet sorumluluğunu almak ve sorunu çözmek zorunda. Vatandaşları sorumluluk bilincine kavuşturacak olan yasa ve yönetmenlikleri uygulamak, denetlemek ve eğitim yolu ile insanlarımızı belirli bir bilinç düzeyine ve farkındalığa kavuşturmak devletin anayasal görevleri arasında bulunuyor. Yurttaşların uyulması için bilgilendirme yanında hukuki gerekliliği de topluma kamu iletişim araçları anlatılır. Yurttaş olarak hepimizin sağlığını etkileyen bu tür önlemlere karşı devletin sorunları bütün yönleri ile analiz edip ve önlem alması ve yurttaşlardan da alınan önlemlere uymasını istemesi bekleniyor. Devlet bu görevleri yerine getirsün diye de anayasa ve yasalarla görevlendirilmiş de.

ANIZ YAKMA KONUSU, YAŞAMIN HER ALANINI VE HERKESİ İLGİLENDİRİYOR

Konu tarım konusunun ötesinde bir halk sağlığı ve sürdürülebilir yaşamın güvenceye alınması sorunu. Tarımla ilgilensin ilgilenmesin hepimizi ilgilendiriyor. Adana’da yaşayıp anızla, tarlaya tek için pazardan gıda

almaktan başka işi-ilişkisi olmayan insanda anızın yarattığı sağlık ve çevre kirliliğinden etkilenmekte, anızı yakan kişide etkilenmektedir. *Anız yakılması bilimsel olarak analiz edildiğinde yemeden, içmeden, insan sağlığına, ekosistemin sağlığından çevre kirliliğine ve iklim değişimlerine, toplum ruh sağlığından korona virüsün etkisine kadar hayatın her alanını etkileyen geniş bir zincir ağı karşımıza çıkmaktadır.* Büyük resmi görülmeden ciddi önlemlerin alınması sağlanamıyor. Konu çiftçilerin gözünde zorunlu bir uygulama, yurttaşların gözünde nefes alamam durumu ile tepki gösteriliyor. Ancak konu birçok yönden sürülebilir yaşamı olumsuz etkilemektedir. Bu konu üzerinde daha etraflıca düşünmek ve önlemleri ona göre sıkılaştırmak gerekir.

Ne yapılabilir bilemiyorum. Söylenmesi gerekenler çoğunlukla tarafımızda değişik ortamlarda yazıldı ve söylendi. Geçen yıl artık çaresiz kaldığımızı belirtmiştim. Ancak yine de ilgilileri bilgilendirmekten zorundayız.

Sorunun çözümü devlet idaresinde ve devlet eldeki yetkinin kullanılması yanında daha önce hazırladığımız raporlarda belirttiğimiz önerilerin uygulanması sorunu çözecektir. Anız yakmak yerine anızın yönetilmesini bilmenin toprak kalitesi ve sağlıklı üretim için daha yararlı olduğunu, çiftçilerin mazot, gübre ve ekipman yönünden desteklenmesi konularında elimizden geldiğince önerilerimizi anlattık.

Prof. Dr. Cihan DURA

ÇAĞI YAKALAMAYA ÇALIŞIRKEN, ULUSAL KİMLİĞİMİZİ NEDEN VE NASIL KORUMALIYIZ?

Bu yazıda, üzerinde Atatürkçe kafa yoracağım konu şudur: Türk milliyetçiliği; çağı yakalamayı hedeflerken, neden aynı zamanda ulusal kimliği korumayı da şart koşuyor, bunun mantığı ve gerekçesi nelerdir? İkinci olarak, bu durumda ulusal kimliğimizi nasıl koruyacağız?

Önce gerekli tanımları verelim.

Atatürk'e göre Türk Milliyetçiliği "*Türk toplumunun kendine özgü karakterini ve bağımsız kimliğini korumaktır. Ancak aynı zamanda ilerleme ve gelişme yolunda bütün çağdaş uluslarla uyum içinde yürümek demektir.*" Millete kimliğini kazandıran başlıca bileşenler, millî tarihtir, millî kültür ve Türk dilidir.

Konu bu üç unsur açısından ele alınabilir. Ancak biz analizimizi sınırlandırıyor ve konuyu yalnızca "millî kültür" açısından inceliyoruz.

Ulusal (millî) kültür nedir? Yanıt: Bir ülkede ortak olan her şey millî kültürün bir ögesidir: Ortak tarih, ortak dil, ortak idealler, ortak gelenek ve yaratılar, ortak ahlak!... Bir milletin maddî ve manevî sahip olduğu her şey: dili, fikirleri, bilimi, tekniği, ekonomisi, ahlakı, sanatı, edebiyatı, müziği, gelenekleri, mutfağı, giyimi, günlük yaşamı, yerleşim şekil ve araçları... Bütün bunlar milleti oluşturan insanların eseridir ve birlikte yüzyıllar süren ortak yaşam ve çalışmanın ürünleridir.

Ulusal kültür bütün bir tarih boyunca oluşur ve bir milleti millet yapar. Atatürk millî kültürü "Türkiye Cumhuriyeti'nin temellerinden biri olarak", hatta temeli olarak görür. Bu demektir ki millî kültür elden giderse millet erimeye, silinip yok olmaya başlar, devlet çökmeye yüz tutar.

* * *

Ve insan!... İnsan kaynağı, insan beyni ve emeği bir toplumun en üstün, en değerli, en verimli kaynağıdır. Diğer tüm kaynakların motorudur. Sermayeden de doğal kaynaklardan da kat kat önemlidir. Hiç israf edilmeden, en yüksek derecede değerlendirilmesi gerekir. Bu da ülkede çalışma imkânlarının var ve geniş olmasına bağlıdır. Bir diğer koşul da -Türk milliyetçiliğinin tanımladığı şekilde- millî kimliğin korunmasıdır. Bu koruma kimliğin geliştirilmesini de içerir.

Biliyoruz ki, Türk Devrimi insanımızın aklını özgürleştirmiş, yaratıcılığını gerçekleştirmesinin önünü açmıştır. Bu, Türk kültürünün en büyük kazancı olmuştur. Türk insanı, özgürleşen akli ve yetenekleriyle çağdaş yapıtlar ortaya koymaya başlamış, ulusal kültüre hayatîyet kazandırmıştır.

Ne var ki, tam da bu noktada sinsi bir engel bulunuyor ki her şeyi bozabilir. Türk milliyetçiliği işte bu engeli hesaba katarak, "ulusal kimliği koruma" koşulunu ileri sürüyor. Tehlike şudur: Çağı yakalama hedefi; daha ileri düzeyde olan yabancı bir kültürden faydalanmayı, bazı çağdaş değerlerin alınmasını gerektirecektir. Bu alım (ithal) sürekli ve hep taklit şeklinde olursa, son derecede sakıncalıdır. Çünkü millî kültüre çok büyük zararlar verecektir. İşte bu gerekçeyle ki tanımın ikinci kısmında "ulusal kimliği koruma" şartı konularak sakıncanın önü kesiliyor.

Yukarda dedim ki, dışardan değer transferi (ithalatı), sürekli, olduğu gibi, taklit şeklinde olmamalıdır. Neden? Şundan dolayı: Taklit etme durumunda pek çok şey dışardan, hazır gelecektir. Çağa uyum sağlama süreci; devamlı bir değer, fikir ve araç ithali şeklini aldığından, insanımızın çalışma alanı daralacak, yaratıcılığının önü kesilecektir. Oysa çalışmak, çok çalışmak lazımdır. Çalışmak zekâyı,

serbest bırakmalı, teşvik etmelidir.

Eğer Milliyetçiliğin “ulusal kimliği koruma” koşuluna uyulmazsa, toplum bu olağanüstü imkân ve değerlerden yoksun kalacaktır. Ulusal kültür, işlenmezse yozlaşır, güdükleşir, işe yaramaz hale gelir. Toplum büyük verimler ve gönenç imkânlarından yoksun kalır. İnsanlarımızın son derecede önemli olan mevcut ve potansiyel yetenekleri zayıflamaya ve dumura uğramaya başlar. Yeni kuşaklar

soluksuz bırakmamalıdır.

Örnek vereyim: Osmanlı'nın yüzyıllar süren Arap kültürü taklitçiliği nedeniyle insanımızın kendi aklını ve yeteneklerini kullanması, özünü gerçekleştirme engellenmiştir. Bugünkü Türkiye de ne yazık ki, aşağı yukarı aynı durumdadır. Daha da şiddetli olarak Batı'nın saldırısı vardır. Her türlü emperyalizm, ülkeleri, örneğin Türkiye'yi insanların düşünmesini ve çalışmasını engelleyerek sömürmektedir.

Peki, bu tutsaklık ve kısırlığın önüne nasıl geçilebilir?

İnsanlarımız bir kütle halinde, dışardan alınan yeni çağdaş değerlerle veya bunları işleyerek kendi kültürlerine yeni bir şeyler ekleme seferberliği içinde olmalıdır. Yeni bir fikir, yeni buluş veya bir teknik, ekonomide ses getiren bir başarı, edebiyatta yeni bir çığır... gibi özgün yaratılar ortaya koymalıdır.

Bu zor ve imkânsız değildir, yeter ki kadın ve erkek bütün insanlarımızı küçük yaşlardan itibaren bu bilinç aşılsın, çalışma alanları açılsın; bu büyük ulusal hedef yönünde teşvik görsünler.

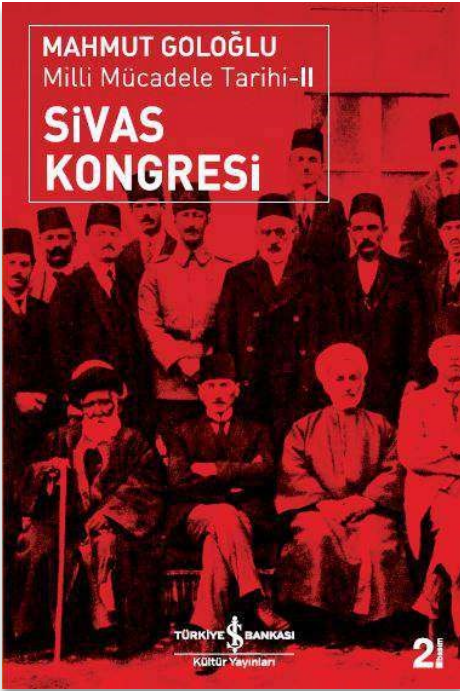

yetenekleri, bedensel güçleri ortaya çıkarır, geliştirir; ahlakça olgunlaşma imkânı sağlar. Kadın, erkek, genç, insanımıza mutlaka geniş çalışma alanları açılmalıdır. Onları kendi kültürlerine yönelerek yaratmada, icat ve keşif yapmakta

tembel ve niteliksiz, idealsiz yetişir. Çünkü çalışamayacaklardır, yaratıcı olmalarının önü kesilmiştir. Bunun sebebi nedir? Değer, fikir ve araç olarak birçok şeyin sürekli olarak yabancı kültürlerden alınmasıdır. İthalat ulusal kültürü

SİVAS KONGRESİ - MİLLİ MÜCADELE TARİHİ II

Mahmut Goloğlu, (1915-1982) Akçaabat'ta doğdu, aynı günlerde babası Sarıkamış'ta şehit düştü. Trabzon'daki öğrenciliği sırasında Halkevi'nin yerel tarih araştırmalarına katıldı. Tarihle ilgisi böylece başladı. İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi'ni bitirerek Tekel'de müfettiş oldu. Bir süre serbest avukatlık yaptıktan sonra aktif siyasete atıldı. Milletvekili oldu ve TBMM'de başkan vekilliği dahil pek çok görevde bulundu; Meclis Kütüphanesi'nde tarih çalışmalarını sürdürdü. Siyasetten çekildikten sonra, yerel tarih çalışmaları ile Milli Mücadele ve Türkiye Cumhuriyeti Tarihi konulu dizi kitaplarını kaleme aldı. 1976'da Karadeniz Teknik Üniversitesi'nde Devrim Tarihi profesörü olarak ders vermeye başladı. Akademik çalışmalarıyla Boğaziçi Üniversitesi tarafından 1981'de Şeref Ödülü'ne layık görüldü.

Mahmut Goloğlu'nun Milli Mücadele Tarihi dizisinin ikinci kitabı Sivas Kongresi, Cumhuriyet'e uzanan yolun bir başka dönüm noktasını inceliyor.

Dizinin ilk kitabı Milli Mücadele'nin bölgesel nitelik taşıyan ilk etabını, Erzurum Kongresi'ni ve bu kongrenin yeni oluşumlara nasıl zemin hazırladığını anlatır.

Bu kitaptaysa Erzurum Kongresi'nin halka ve hukuk zeminine dayanan meşruluğunun, Sivas Kongresi'yle Misak-ı Milli sınırları çerçevesinde nasıl ulusal bir nitelik kazandığı mercek altına alınıyor.

Gerçekten de Sivas Kongresi, bütün yurttaki milli mücadele çabaları ile kuruluşlarının bir elde toplanarak, çalışma kapsamı ve yetki sınırlarını net biçimde tanımlayarak genişletmişti. Erzurum Kongresi'yle başlayan ve TBMM'ye uzanan yolun ikinci etabını konu alan bu kitap, modern tarihçiliğimizin sözlü tarih yönteminden de yararlanan ilk örneklerinden biri:

Ekler bölümünde Sivas Kongresi'ne katılmış pek çok kişinin bu kitap için kaleme aldıkları ya da anlattıkları tanıklıkları ile birlikte...

Mahmut Goloğlu, Sivas Kongresi - Milli Mücadele Tarihi II, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 310 Sayfa.

KEMALİST EKONOMİ MODELİ - ATATÜRK'ÜN MALİYE POLİTİKASI 1923-1938

Cephelerde verilen savaşı cehaletle ve yoksullukla savaş takip edecekti... Ulusal Kurtuluş Savaşı, henüz namluların ateşi soğumadan ekonomik savaşla devam ediyordu... Savaşın büyük ustası, kalkınmanın da eşsiz mimarı olacaktı... Atatürk'ün ekonomi politikasını ancak Prof. Duran Bülbül gibi bir Kemalist yazabilirdi...

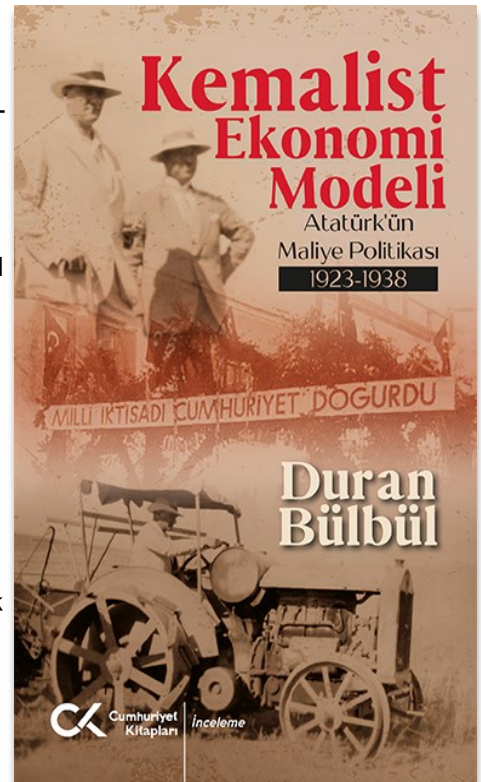
Bizler, milim sapmadan Büyük Önder'in izinden gidiyoruz... Ancak Kemalist olmak için Mustafa Kemal'i anlamak, fikirlerini özümsemek

gerekir... Bu kitap Atatürk'ün ekonomi mucizesini belgeleri ile ortaya koyarken onun geleceği öngören dehasını bir kez daha anlamamızı sağlıyor...

Emperyalizme karşı kazanılmış ilk savaşın lideri Mustafa Kemal Atatürk, kanla elde ettiği bağımsızlığı ekonomik bağımsızlıkla tamamlamak için büyük çaba göstermiş ve sonunda yine kendine özgün ekonomi modeli ile dünya iktisat tarihine geçmiştir.

"Kemalist Ekonomi Modeli", Atatürk dönemi ekonomi politikasını anlatırken aynı zamanda içinde bulunduğumuz karanlığa da güçlü bir ışık tutuyor. Kurtuluş yolunu, tünelin ucunu, çıkışı gösteriyor...

Duran Bülbül, Kemalist Ekonomi Modeli - Atatürk'ün Maliye Politikası 1923-1938, Cumhuriyet Kitapları, 160 Sayfa

TEPAV PERAKENDE GÜVEN ENDEKSİ 5,1 PUAN ARTTI

TEPAV Perakende Güven Endeksi, Ağustos ayında bir önceki aya göre 0,2 puan, bir önceki yılın aynı dönemine göre ise 5,1 puan arttı.

TEPAV'dan yapılan açıklamaya göre, perakende güveninin geçen yıla kıyasla artışında geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu ve gelecek 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki iyileşme etkili oldu. "Birden fazla türde ürün satan bakkal, market ve büyük mağazalar" sektörü, ağustos ayında perakende güveni en fazla artan sektör oldu.

Perakende güveninde Türkiye, geçen yıla göre AB-27 ve Euro Bölgesi'nden daha iyi performans sergiledi. Ağustos ayında -16,4 puan değerini alan TEPE, geçen yılın aynı dönemine göre 5,1 puan, geçen aya göre 0,2 puan arttı. TEPE değerinin geçen yıla göre artışında, geçtiğimiz 3 ayda işlerin durumu ve gelecek 3 ayda satış beklentisi göstergelerindeki iyileşme etkili oldu.

Önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentilerinin denge değeri Ağustos 2020'de -10,6 puan oldu. Buna göre önümüzdeki 3 aya ilişkin satış beklentileri, bir önceki aya göre 1,4 puan azalırken, bir önceki yılın aynı ayına göre 13,7 puan arttı. Ağustos 2020'de TEPE anketi katılımcılarının yüzde 29,8'i önümüzdeki 3 ayda işlerinde iyileşme beklerken, yüzde 41,4'ü işlerinde kötüleşme beklediğini belirtti. İşlerinde bir değişiklik beklemeyenlerin oranı ise, yüzde 28,8 oldu.

İHRACAT AĞUSTOSTA YÜZDE 5,7 GERİLEDİ

Ticaret Bakanlığı Genel Ticaret Sistemi'ne göre ihracat ağustosta yıllık yüzde 5,74 düşüşle 12,5 milyar dolar olarak gerçekleşti. İthalat ise yüzde 20,64 artışla 18,78 milyar dolar oldu.

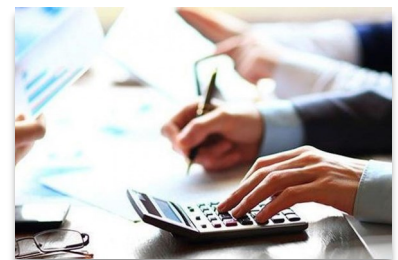
Ticaret Bakanlığı Genel Ticaret Sistemi'ne göre, ağustos ayında ihracat bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 5,74 oranında azalarak 12 milyar 463 milyon dolar oldu. Aynı ayda ithalat, yüzde 20,64 artarak 18 milyar 776 milyon dolar oldu. Böylece ağustos ayında dış ticaret açığı 6 milyar 312 milyon dolar olarak gerçekleşti. Dış ticaret hacmi, yüzde 8,52 artarak 31 milyar 239 milyon dolar seviyesine yükselirken, ihracatın ithalatı karşılama oranı yüzde 66,4, altın hariç ihracatın ithalatı karşılama oranı ise yüzde 82,9 değerine ulaştı.

Bakanlıktan dış ticaret verilerine ilişkin yapılan açıklamada, "Mart ayından itibaren tüm dünyayı hem sosyal hem de ekonomik anlamda çok büyük oranda olumsuz etkileyen Covid-19 salgını nedeniyle dünya ekonomilerinde yaşanan daralmanın olumsuz etkilerinin, hem ülkemizin hem de dünya ekonomilerinin normalleşme sürecine girdiği Haziran ayından itibaren ortadan kalkmaya başladığı görülmektedir. Haziran ayında başlayan bu olumlu trendin daha da belirgin hale geldiği anlaşılmaktadır" ifadelerine yer verildi.

HİZMET ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ YÜZDE 13.64 ARTTI

Hizmet Üretici Fiyat Endeksi (H-ÜFE), temmuzda aylık bazda yüzde 4,76, yıllık bazda yüzde 13,65 arttı. Türkiye İstatistik Kurumu, ülke ekonomisinde üretimi yapılan hizmetlerin üretici fiyatlarını zaman içinde karşılaştırarak görülen değişimleri ölçmek için hazırlanan "Hizmet Üretici Fiyat Endeksi"nin temmuz ayı sonuçlarına göre, H-ÜFE, temmuzda bir önceki aya göre

yüzde 4,76, geçen yılın aralık ayına göre yüzde 15,19, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 13,65 ve 12 aylık ortalamalara göre yüzde 11,07 arttı. Endeks, yıllık bazda, ulaştırma ve depolama hizmetlerinde yüzde 18,97, konaklama ve yiyecek hizmetlerinde yüzde 14,21, bilgi ve iletişim hizmetlerinde yüzde 6,64, mesleki, bilimsel ve teknik hizmetlerde yüzde 10,91, idari ve destek hizmetlerinde yüzde 15,26 yükselirken, gayrimenkul hizmetlerinde yüzde 15,42 azaldı. Bir önceki aya göre bakıldığında ise endeks ulaştırma ve depolama hizmetlerinde yüzde 2,15, konaklama ve yiyecek hizmetlerinde yüzde 11,76, bilgi ve iletişim hizmetlerinde yüzde 0,49, mesleki bilimsel ve teknik hizmetlerde yüzde 0,38, idari ve destek hizmetlerinde yüzde 10,46 ve gayrimenkul hizmetlerinde yüzde 13,41 arttı. H-ÜFE sektörlerinden gayrimenkul hizmetlerinde yüzde 15,42, telekomünikasyon hizmetlerinde yüzde 2,55 azalış gerçekleşti. Buna karşılık depolama ve destek hizmetleri, taşımacılık için yüzde 26,78, hava yolu taşımacılığı hizmetleri yüzde 26,03, posta ve kurye hizmetleri yüzde 24,32 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu. H-ÜFE sektörlerinden programcılık ve yayıncılık hizmetlerinde yüzde 16,53, reklamcılık ve piyasa araştırması hizmetlerinde yüzde 5,70, telekomünikasyon hizmetleri yüzde 2,70 azalış gerçekleşti. Buna karşılık konaklama hizmetleri yüzde 35,44, seyahat acentesi, tur operatörü, diğer rezervasyon hizmetleri ve ilgili hizmetler 24,39, gayrimenkul hizmetleri yüzde 13,41 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

AĞUSTOS AYI ENFLASYONU BELLİ OLDU

Türkiye İstatistik Kurumu, ağustos ayında tüketici fiyatlarının yüzde 0,86 artış kaydettiğini açıkladı. Böylece yıllık enflasyon yüzde 11,77 oldu.

Ağustos ayında enflasyon (TÜFE) bir önceki aya göre yüzde 0,86, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 7,29, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,77 artış kaydetti. On iki aylık ortalamalara göre ise enflasyon oranı yüzde 11,27 olarak gerçekleşti.

Piyasalarda enflasyonun aylık bazda yüzde 1 civarı artması bekleniyordu. Endekste kapsanan 418 maddeden, 92 maddenin ortalama fiyatında düşüş gerçekleşirken, 53 maddenin ortalama fiyatında değişim olmadı. 273 maddenin ortalama fiyatında ise artış gerçekleşti. İşlenmemiş gıda ürünleri, enerji, alkollü içkiler ve tütün ile altın hariç TÜFE'de 2020 yılı Ağustos ayında bir önceki aya göre yüzde 0,78, bir önceki yılın Aralık ayına göre yüzde 7,30, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 11,18 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 10,59 artış gerçekleşti. Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın düşük olduğu diğer ana gruplar sırasıyla, yüzde 6,37 ile haberleşme, yüzde 6,61 ile eğlence ve kültür ve yüzde 8,50 ile eğitim oldu. Buna karşılık, bir önceki yılın aynı ayına göre artışın yüksek olduğu ana gruplar ise sırasıyla, yüzde 26,99 ile çeşitli mal ve hizmetler, yüzde 14,68 ile

sağlık ve yüzde 13,51 ile gıda ve alkolsüz içecekler oldu. Ana harcama grupları itibarıyla 2020 yılı Ağustos ayında azalış gösteren diğer ana grup ise yüzde 0,08 ile gıda ve alkolsüz içecekler oldu. Buna karşılık, ana harcama grupları itibarıyla 2020 yılı Ağustos ayında artışın yüksek olduğu gruplar ise sırasıyla, yüzde 5,09 ile çeşitli mal ve hizmetler, yüzde 1,56 ile ulaştırma ve lokanta ve oteller oldu.

KISA ÇALIŞMA ÖDENEĞİ 2 AY

DAHA UZATILDI

Cumhurbaşkanı Kararıyla kısa çalışma ödeneğinin süresi iki ay daha uzatıldı. Koronavirüs Nedeniyle Dışsal Etkilerden Kaynaklanan Dönemsel Durumlar Kapsamındaki Zorlayıcı Sebep Gerekçesiyle Kısa Çalışma Uygulanan İşyerleri İçin Kısa Çalışma Ödeneğinin Süresinin Uzatılması Hakkındaki

Cumhurbaşkanı Kararı, Resmi Gazete'nin bugünkü sayısında yayımlandı. Kararla Sosyal Koruma Kalkanı kapsamında 26 Mart 2020'de başlatılan kısa çalışma ödeneği uygulaması, mevcut faydalananlar için iki ay

daha uzatıldı. Böylece, başladıkları tarih esas alınarak işverenlerin büyük bir bölümü kısa çalışma ödeneğinden 31 Ekim'e kadar yararlanmaya devam edecek.

EKONOMİ İKİNCİ ÇEYREKTE NE KADAR DARALDI?

TÜİK, ikinci çeyrek GSYH verilerini 31 Ağustos Pazartesi günü açıklayacak. Foreks anketine katılan ekonomistlerin medyan tahmini yüzde 10,7 daralma yaşanacağı şeklinde...

Önümüzdeki pazartesi belli olacak ikinci çeyrek GSYH performansı için beklentiler de netleşti.

Ekonomistlerin 2020 yılının 2.çeyreği için GSYH medyan tahmini yüzde 10,7 daralma yaşanacağı yönünde. Ekonomistler 2020 yılı için ise yüzde 1,5 daralma bekliyor. Foreks'in 13 ekonomist ile düzenlediği anket sonucunda, ortalama GSYH tahminleri ikinci çeyrek için yüzde 10,9, 2020 yılı için ise yüzde 1,3 daralma olarak gerçekleşti. Mayıs ayında düzenlenen Foreks anketinde 2020 yılı için beklenti yüzde 1 daralma yönündeydi. İkinci çeyrek için en yüksek ve en düşük beklentiler sırasıyla yüzde 7,0 ve yüzde 15,0 daralma yönünde oluşurken, 2020 yılı için yüzde 2,4 büyüme ve yüzde 3,5 daralma olarak gerçekleşti.

2.çeyrek GSYH verileri, TÜİK tarafından, 31 Ağustos Pazartesi günü saat 10:00'da açıklanacak. Türkiye'de 2019 yılı 2.çeyrekte yüzde 1,5 daralma yaşanırken, 2019 yılında yüzde 0,9 büyüme kaydedilmişti. 2020 yılı 1.çeyrekte ise yüzde 4,5 büyüme gerçekleşmişti.

YURT DIŞI ÜRETİCİ FİYAT ENDEKSİ ARTTI

Yurt Dışı Üretici Fiyat Endeksi (YD-ÜFE), temmuzda bir önceki aya göre yüzde 1,64 arttı. Türkiye İstatistik Kurumu, bu yılın temmuz ayına ilişkin YD-ÜFE verilerine göre, YD-ÜFE, temmuzda bir önceki aya göre yüzde 1,64, geçen yılın aralık ayına göre yüzde 17,23, geçen yılın aynı ayına göre yüzde 19,49 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 7,2 arttı. Sanayinin iki sektörünün bir önceki aya göre değişimlerine bakıldığında, madencilik ve taŐ ocakçılığı sektöründe yüzde 1,66 ve imalat sanayisi sektöründe yüzde 1,64 artış gerçekteŐti. Ana sanayi gruplarının aylık değişimleri, ara malında yüzde 1,61 dayanıklı tüketim malında yüzde 2,25, dayanıksız tüketim malında yüzde 1,39, enerjide yüzde 9,36 ve sermaye malında yüzde 1,34 artış oldu. Aylık bazda gıda ürünlerinde yüzde 0,59 ve diğer ulaŐım araçlarında yüzde 1,55 düşüş görüldü. Buna karşılık kok ve rafine petrol ürünleri yüzde 9,36, diğer mamul eŐyalar yüzde 4,43 ve makine ve ekipmanlar yüzde 3,21 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu. Sanayinin iki sektörünün yıllık değişimleri, madencilik ve taŐ ocakçılığında yüzde 19,91, imalatta yüzde 19,47 artış oldu. Ana sanayi gruplarının yıllık değişimleri ise ara malında yüzde 18,24, dayanıklı tüketim malında yüzde 27,47, dayanıksız tüketim malında yüzde 19,77 artış, enerjide yüzde 33,14 azalış, sermaye malında yüzde 24,36 artış oldu. Yıllık bazda kok ve rafine petrol ürünlerinde yüzde 33,14 azalış yaşandı. Buna karşılık diğer

mamul eŐyalar yüzde 43,04, tütün ürünleri yüzde 29,76, makine ve ekipmanlar yüzde 25,43 ile endekslerin en fazla arttığı alt sektörler oldu.

SANAYİ İHRACATI TEMMUZDA 11,4 MİLYAR DOLARI AŐTI

Türkiye'nin sanayi ihracatı, geçen ay 11 milyar 495 milyon 132 bin dolara çıkarak bu yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Türkiye'nin sanayi ihracatı, temmuz ayında 11 milyar 495 milyon 132 bin dolara kadar çıktı. Böylece bu yılın en yüksek seviyesine ulaştı. Türkiye İhracatçılar Meclisi (TİM) verilerine göre, ocak ayında 11 milyar 111 milyon 944 bin dolar olarak gerçekteŐen sanayi ihracatı, Őubat ayında 11 milyar 130 milyon 203 bin dolara çıktı. Yıl içerisinde bu seviyeden düşmeye başlayan sanayi ihracatı, mart ayında 10 milyar 16 milyon 23 bin dolara, nisan ayında ise 6 milyar 232 milyon 313 bin dolara kadar geriledi. Nisan ayından sonra sanayi ihracatında aylık bazda toparlanma başladı. Sanayi ihracatı mayıs ayında 7 milyar 109 milyon 533 bin dolara, haziranda 10 milyar 224 milyon 619 bin dolara, temmuzda da 11 milyar 495 milyon 132 bin dolara yükseldi. Türkiye'nin sanayi ihracatı bu rakamla bu yıl içerisinde en yüksek seviyeye ulaştı.

Sanayi ihracatı temmuz ayında nisan ayına göre, yüzde 84 artarak 6 milyar 232 milyon 313 bin dolardan 11 milyar 495 milyon 132 bin dolara çıktı. Sanayiye bağlı sektörlerin ihracatına bakıldığında

en fazla ihracatı 2 milyar 201 milyon 411 bin dolarla otomotiv endüstrisi gerçekteŐirdi. Otomotiv endüstrisini 1 milyar 812 milyon 845 bin dolarla hazır giyim ve konfeksiyon, 1 milyar 582 milyon 528 bin dolarla kimyevi maddeler ve mamulleri, 1 milyar 47 milyon 755 bin dolarla çelik, 987 milyon 931 bin dolarla elektrik elektronik, 755 milyon 129 bin dolarla demir ve demir dışı metaller, 668 milyon 268 bin dolarla makine ve aksamaları, 656 milyon 49 bin dolarla tekstil ve ham maddeleri, 416 milyon 814 bin dolarla iklimlendirme sanayii, 351 milyon 646 bin dolarla çimento, cam seramik ve toprak ürünleri, 346 milyon 644 bin dolarla mücevher, 249 milyon 85 bin dolarla halı, 141 milyon 333 bin dolarla gemi ve yat, 139 milyon 792 bin dolarla savunma ve havacılık sanayii, 128 milyon 379 bin dolarla deri ve deri mamulleri, 9 milyon 523 bin dolarla diğer sanayi ürünleri izledi.

7 AYLIK AÇIK 139,1 MİLYAR LİRA

Hazine ve Maliye Bakanlığı, merkezi yönetim bütçe dengesinin temmuzda 29,7 milyar lira açık verdiğini duyurdu. 7 aylık açık 139,1 milyar liraya ulaştı. Böylece 2020 yılının tamamı için hedeflenen 138,9 milyar TL bütçe açığı 7 ayda verilmiş oldu.

Hazine ve Maliye Bakanlığı, temmuz ayı merkezi yönetim bütçe dengesi sonuçlarına göre, bütçe dengesi temmuzda 29,7 milyar lira açık verdi. 7 aylık bütçe açığı 139,1 milyar liraya ulaştı. tamamı için hedeflenen 139 milyar TL bütçe açığı 7 ayda verilmiş oldu.

2020 bütçesinde gider 1 trilyon 95.5 milyar lira, gelir 956.6 milyar lira, bütçe açığı ise 138.9 milyar lira öngörülmüştü.

Hazine ve Maliye Bakanlığı tarafından yapılan açıklamada şöyle denildi: "2020 yılı Temmuz ayında merkezi yönetim bütçe giderleri 116,2 milyar lira, bütçe gelirleri 86,5 milyar lira ve bütçe açığı 29,7 milyar lira olarak gerçekleşmiştir. Ayrıca, faiz dışı bütçe giderleri 107,8 milyar lira ve faiz dışı açık ise 21,2 milyar lira olarak gerçekleşmiştir.

Merkezi yönetim bütçesi 2019 yılı Temmuz ayında 9 milyar 901 milyon lira fazla vermiş iken 2020 yılı Temmuz ayında 29 milyar 696 milyon lira açık vermiştir. 2019 yılı Temmuz ayında 17 milyar 620 milyon lira faiz dışı fazla verilmiş iken 2020 yılı Temmuz ayında 21 milyar 240 milyon lira faiz dışı açık verilmiştir. Merkezi yönetim bütçe giderleri Temmuz ayı itibarıyla 116 milyar 225 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Faiz harcamaları 8 milyar 456 milyon lira, faiz hariç harcamalar ise 107 milyar 769 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. 2020 yılında merkezi yönetim bütçe giderleri için öngörülen 1 trilyon 95 milyar 461 milyon lira ödenekten Temmuz ayında 116 milyar 225 milyon lira gider gerçekleştirilmiştir. Geçen yılın aynı ayında ise 83 milyar 533 milyon lira harcama yapılmıştır.

Temmuz ayı bütçe giderleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 39,1 oranında artmıştır. Giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2019 yılında yüzde 8,7 iken 2020 yılında yüzde 10,6 olmuştur. Faiz hariç bütçe giderleri geçen yılın aynı ayına göre yüzde 42,2 oranında artarak 107 milyar 769 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Faiz hariç giderlerin bütçe ödeneklerine göre gerçekleşme oranı ise 2019 yılında yüzde 9,0 iken 2020 yılında yüzde 11,3 olmuştur. Merkezi yönetim bütçe gelirleri Temmuz ayı itibarıyla 86 milyar 529 milyon lira olarak gerçekleşmiştir. Vergi gelirleri 76 milyar 14 milyon lira, genel bütçe

vergi dışı gelirleri ise 8 milyar 592 milyon lira olmuştur.

2019 yılı Temmuz ayında bütçe gelirleri 93 milyar 433 milyon lira iken 2020 yılının aynı ayında yüzde 7,4 oranında azalarak 86 milyar 529 milyon lira olarak gerçekleşmiştir.

Bütçe tahminine göre bütçe gelirlerinin Temmuz ayı gerçekleşme oranı 2019 yılında yüzde 10,6 iken 2020 yılında yüzde 9,0 olmuştur. 2020 yılı Temmuz ayı vergi gelirleri tahsilatı geçen yılın aynı ayına göre yüzde 30,3 oranında artarak 76 milyar 14 milyon lira olmuştur. Vergi gelirlerinin bütçe tahminine göre gerçekleşme oranı ise 2019 yılında yüzde 7,7 iken 2020 yılında yüzde 9,7 olmuştur."

PERAKENDE KİTAP PAZARI 8 MİLYAR 852 MİLYON TL'YE ULAŞTI

Türkiye'de, perakende kitap pazarı yüzde 27 büyüme ile 8 milyar 852 milyon TL'ye ulaştı. Yayımcı Meslek Birlikleri Federasyonu (YAYFED)'nin verilerine göre toplam 6 bin kitabevinin bulunduğu Türkiye'de, 2019 yılında yayıncılık perakende pazarı büyüklüğü önceki yıla göre yüzde 27 artış ile 8 milyar 852 milyon TL büyüklüğe ulaştı.

Türkiye'de geçen yıl toplam 577 milyon 48 bin 957 kitap basılırken, Uluslararası Yayıncılar Birliği (IPA) verilerine göre ise Türkiye bu sayı ile dünya sıralamasında en çok kitap basılan altıncı ülke konumunu korudu. Kişi başına düşen kitap sayısı ise 6,9'a geriledi. Bu sayı 2017'de 7,76, 2018'de ise 7,08 olarak hesaplanmıştır.

TARIM ÜFE TEMMUZDA YÜZDE 16,28 ARTTI

Tarım Ürünleri Üretici Fiyat Endeksi (Tarım ÜFE) temmuz ayında bir önceki aya göre yüzde 0,49,

geçen yılın aynı ayına göre yüzde 16,28 arttı. Türkiye İstatistik Kurumu, temmuz ayına ilişkin Tarım ÜFE verilerini açıkladı. Buna göre, temmuzda bir önceki aya göre yüzde 0,49 artışla 179,52 değerini alan Tarım ÜFE, bir önceki yılın aralık ayına göre yüzde 9,28, bir önceki yılın aynı ayına göre yüzde 16,28 ve on iki aylık ortalamalara göre yüzde 13,86 yükseldi. Sektörlerde bir önceki aya göre değişimde, tarım ve avcılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 0,46, ormancılık ürünleri ve ilgili hizmetlerde yüzde 0,13 ve balık ve diğer balıkçılık ürünlerinde yüzde 2,04 artış gerçekleşti. Ana gruplarda bir önceki aya göre değişim ise tek yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 0,41 azalış, canlı hayvanlar ve hayvansal ürünlerde yüzde 1,54 ve çok yıllık bitkisel ürünlerde yüzde 0,51 artış görüldü. Alt tarım gruplarında geçen yılın aynı ayına göre en az artış yüzde 9,42 ile canlı kümes hayvanları ve yumurtalar alt grubunda oldu. Bir önceki yılın aynı ayına göre artışın yüksek olduğu alt gruplar ise, yüzde 22,92 ile yumuşak çekirdekli meyveler ve sert çekirdekli meyveler, yüzde 20,40 ile tahıllar (pirinç hariç), baklagiller ve yağlı tohumlar ve yüzde 19,72 ile lifli bitkiler oldu.

Buna karşılık, aylık düşüş gösteren diğer alt gruplar ise yüzde 4,04 ile çeltik ve yüzde 3,16 ile sebze ve kavun-karpuz, kök ve yumrular oldu. Buna karşılık, 2020 yılı Temmuz ayında artışın yüksek olduğu alt gruplar ise, yüzde 6,28 ile canlı kümes hayvanları ve yumurtalar, yüzde 2,59 ile diğer ağaç ve çalı meyveleri ile sert kabuklu meyveler ve yüzde 2,24 ile koyun ve keçi, canlı; bunların işlenmemiş süt ve yapağları oldu.

SAĞLIK HİZMETİ SEKTÖRÜNDE İSTİHDAM 105 BİN KİŞİ ARTTI

TEPAV tarafından yapılan çalışmada, Haziran 2020'de bir önceki aya göre istihdamdaki artış 383 bin kişi oldu.

Evde kalma zorunluluklarının uygulandığı salgın dönemini içeren ve ekonomik aktivitenin ciddi oranda gerilediği 2020 ilk yarısını da içeren Haziran verilerine göre, SGK'ya kayıtlı çalışan sayısı 143 bin 526 kişi arttı. Kişi sayısı bakımından en yüksek artış 104 bin 947 kişiyle insan sağlığı hizmeti sektöründe olurken, en yüksek oranlı artış yüzde 26,5 ile posta ve kurye faaliyetleri sektöründe oldu. Konaklama sektöründe ise 170 bin 597 kişilik azalış oldu. SGK sınıflamasında bulunan 89 sektörün 31'inin istihdamında azalma gözlemlendi. TEPAV tarafından yapılan çalışmada, Haziran 2020'de bir önceki aya göre istihdamdaki artışın ise 383 bin kişi olduğu belirtildi.

EĞİTİMDE KDV YÜZDE 1'E İNDİ

COVID-19 sebebiyle yüzyüze eğitime ara verilen okullarda KDV oranı, 30 Haziran 2021'e kadar yüzde 8'den yüzde 1'e indirildi. Bu karar ile özel okul ücretlerinde KDV değişikliği kadar indirim olacak. Kayıt sırasında peşin ödeme yapan velilere ise okulların KDV'yi iade etmesi gerekecek. Resmi Gazete'de yayınlanan Cumhurbaşkanlığı kararına göre, üniversiteler, yüksek okullar ve özel öğretim kurumlarında KDV, 1 Eylül 2020 ile 30 Haziran 2021 tarihleri arasında yüzde 8 yerine yüzde 1 olarak uygulanacak. Mart ayının ikinci yarısından itibaren, salgının yayılma hızının azaltılması amacıyla tüm okullarda yüzyüze eğitime ara

verilmişti. Bunun ardından çok sayıda özel okul velisi ile okul arasında ücret iadesi konusunda tartışması yaşandı. Okullar, yemek ve servis ücretlerinin bir kısmını iade ettiler. Yeni eğitim öğretim döneminin ise ne zaman başlayacağı belirsizliğini koruyor. Milli Eğitim Bakanı Ziya Selçuk bu konuda daha önce duyurulan 21 Eylül tarihinin de çok ne olmadığını belirtirken, risk görülmesi halinde okulların bu tarihte de açılmayacağını kaydetti.

İŞTEN ÇIKARMA YASAĞI 2 AY DAHA UZATILDI

Pandeminin ekonomi üzerindeki etkilerini azaltmak için getirilen 3 aylık işten çıkarma yasağı, 2 ay daha uzatıldı. Resmi gazetede yer alan Cumhurbaşkanlığı kararına göre, 4857 sayılı İş Kanunu uyarınca işverenin işten çıkarma yasağı 17 Eylül 2020'den itibaren iki ay daha uzatılmış oldu. 17 Ağustos'ta 1 ay uzatılmıştı İş Kanunu'na 16 Nisan 2020 tarihinde eklenen geçici madde ile iş veya hizmet sözleşmelerinin, ahlak ve iyi niyet kurallarına uymayan haller, iş veya hizmet sözleşmelerinde sürenin sona ermesi, iş yerinin faaliyetinin sona ermesi, işin sona ermesi halleri dışında, 3 ay süreyle işveren tarafından feshedilmesi yasaklandı. İşverene, çalışanı 3 aylığına ücretsiz izne ayırma imkanı veren geçici maddede, Cumhurbaşkanına da bu süreleri, 30 Haziran 2021'e kadar her defasında en az üçer aylık sürelerle uzatma yetkisi verildi. Bu madde uyarınca, 17 Nisan'da uygulanmaya başlayan işten çıkarma yasağı, 17 Ağustos'tan itibaren geçerli olmak üzere 1 aylığına uzatılmıştı.

BANKACILIK SEKTÖRÜNÜN KÂRINDA BÜYÜK ARTIŞ

Bankacılık sektörünün temmuz ayı net kârı geçen yılın aynı ayına göre % 147 artışla 8.25 milyar lira oldu. Bankacılık sektörünün temmuz ayı net kârı geçen yılın aynı ayına göre %147 artışla 8.25 milyar lira oldu.

Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu (BDDK) aylık verilerine göre, bankaların Ocak-Temmuz dönemi kârları ise %38 artışla 39.98 milyar lira olarak gerçekleşti. Bankaların kredileri Temmuz sonu

itibarıyla geçen yıl sonuna göre %27.2 artışla 3.38 trilyon lira, mevduatı %25 artışla 3.21 trilyon lira oldu. Bankaların brüt takipteki alacaklarının kredilere oranı hazirana göre 16 baz puan gerileyerek %4.25'e inerken, bankaların aktifleri 2019 sonuna kıyasla %25.1 artışla 5.62 trilyon lira oldu. Bankacılık Düzenleme ve Denetleme Kurumu verilerine göre bankacılık sektörünün 2019 net kârı 49.75 milyar TL olmuştu. Sektör kârı 2018'e göre yüzde 8.1 gerilerken bu durum 6 yıl sonra ilk defa yaşanmıştı. Bankacılık sektörünün net kârı en son 2014 yılında 2013'e göre gerilemişti.

TOPLAM KONUT SATIŞ HACMİ TEMMUZDA 73,5 MİLYAR TL

2020 yılına iyi başlayan gayrimenkul sektörü, Mart ayında Türkiye'de de pandeminin etkisini göstermeye başlamasıyla birlikte Nisan ve Mayıs aylarını geçen seneye göre yüzde 50 küçülerek geçirmişti. Haziran ayında yapılan cazip konut kredisi kampanyası ile sektör yeniden hareketlendi ve Haziran ve Temmuz aylarını geçen seneye göre yüzde 156 artış göstererek kapattı. En fazla konut satışı gerçekleşen 3 il olan İstanbul, Ankara ve İzmir olurken, konut satış fiyatı en yüksek il ise Muğla oldu. Temmuz ayında Türkiye genelinde rekor konut satışı gerçekleşerek, 229 bin 357 adet satış gerçekleşti. Endeksa'nın il bazında konut satış fiyatlarını baz alarak hazırladığı analize göre Temmuz ayında toplam 73,5 milyar TL civarında konut satış işlem hacmi gerçekleşti. En fazla konut satışı gerçekleşen 3 il olan İstanbul, Ankara ve İzmir 30,9 milyar TL ile bu hacmin % 42'sini oluşturdu. Temmuz ayında İstanbul'da konut satış hacmi 17,6 Milyar TL, Ankara'da 7,1 Milyar TL, İzmir'de ise 6,2 Milyar TL olarak gerçekleşti. Bu ilk üç ili, Bursa, Antalya, Muğla, Mersin, Aydın ve Kocaeli takip etti. Endeksa'nın verilerine göre, Türkiye genelinde konut satış fiyatı en yüksek il Muğla. Muğla'da ortalama konut satış fiyatı 677 bin 760 TL ve Temmuz ayında gerçekleşen satış işlem hacmi 2,2 Milyar TL. Muğla'daki ortalama konut satış fiyatı Türkiye ortalaması olan 326 bin 820'ni iki katından fazla.

9 EYLÜL
İZMİR'İN KURTULUŞU
KUTLU OLSUN

Kendi malını kullan

Kendi ülkeni zengin et

Biz ithal mallar kullandıkça, bize mal satan ülkenin üretimi, kalitesi, verimi ve kârı artıyor; kendi üretimimiz ise düşüyor. Onlar, bizim paralarımızla kendi insanlarına daha iyi sağlık ve eğitim hizmeti, daha bakımlı kentler, daha konforlu bir yaşam sağlıyor. Bizim ülkemizde üretimin ve kazancın azalması ise, yaşam koşullarımızın her gün daha da kötüye gitmesi demektir.

USİAD

ULUSAL SANAYİCİ VE İŞADAMLARI DERNEĞİ

The way of natural taste...

PAKTEL®
PRESENT®

MUTFAK GEREÇLERİ SAN. VE TİC. LTD. ŞTİ.
PERAKENDE SATIŞ : www.paktelkitchen.com

Büro : İstoç Top.Çar. 2.Ada No: 26 Bağcılar - İstanbul Tel : 0 212 659 52 85 Fax : 659 11 22
Fabrika : Hoğdere Asfaltı Evren 2 Oto San. Sit. 22. Blok No : 6-7-16-17 Esenyurt - İstanbul
Tel : 0 212 672 10 84 FAX : 762 01 10 Web : www.paktel.com.tr E-Posta:paktel@paktel.com.tr